

UCHWAŁA Nr LXXVI/628/24

Rady Miejskiej w Jędrzejowie

z dnia 26 stycznia 2024 roku

w sprawie przyjęcia „Programu działań na rzecz seniorów w gminie Jędrzejów na lata 2024-2027”

Na podstawie art.7 ust.1 pkt 16a , art. 18 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023r. poz. 40 zm: poz.572, poz. 1463, poz.1688) w związku z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2023r. poz.901 zm: poz. 1693, poz. 1938, poz. 2760) Rada Miejska w Jędrzejowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji „Program działań na rzecz seniorów w gminie Jędrzejów na lata 2024 - 2027”, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Jędrzejowa.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Jędrzejowie

mgr inż. Robert Kruk

UZASADNIENIE

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Zadania własne obejmują wiele obszarów życia społeczności, w tym także politykę senioralną. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja demograficzna w Polsce stawia przed samorządami ważne wyzwanie, jakim jest stworzenie wszystkim mieszkańcom możliwości do w miarę możliwości samodzielnego i optymalnego funkcjonowania oraz stworzenie bezpiecznej i integrującej przestrzeni do życia wszystkich mieszkańców.

Ze względu na pojawiające się zmiany społeczne modyfikacji ulega sposób życia, pojawia się konieczność tworzenia przez samorząd rozwiązań służących osobom w okresie senioralnym. W związku z tym, został przygotowany dokument przedstawiający zasoby, cele i kierunki działań, które mają poprawić jakość życia seniorów w gminie Jędrzejów. Działania koncentrują się wokół następujących obszarów: kultury i rekreacji, zdrowia i pomocy społecznej oraz wspólnej przestrzeni miejskiej. Program powstał przy zaangażowaniu środowisk i organizacji senioralnych. Wskazuje przykładowe działania i wykonawców tych działań, czyli podmioty, które w ramach swojej działalności mogą je realizować. Działania zaplanowane w programie obejmują rozwój usług pomocowych dla seniorów i ich opiekunów, wzmocnienie oddziaływań aktywizacyjnych i rekreacyjnych oraz prozdrowotnych. Ideą „Programu działań...” jest stworzenie sprzyjających warunków do życia seniorom w gminie Jędrzejów oraz budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych w świadomości społecznej.

Z uwagi na powyższe podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

Załącznik do Uchwały Nr LXXVI/628/24

Rady Miejskiej w Jędrzejowie

z dnia 26 stycznia 2024 roku

**PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ SENIORÓW
W GMINIE JĘDRZEJÓW
NA LATA 2024-2027**

Spis treści

WPROWADZENIE.....str.3

ROZDZIAŁ I 1. Diagnoza demograficzna środowiska senioralnego.....str.7

1.1 Osoby starsze w Polsce

1.2 Osoby starsze w gminie Jędrzejów

ROZDZIAŁ II

2. Instytucje i organizacje działające w obszarze polityki senioralnej na terenie Gminy Jędrzejów.....str.10

Ulgi dla seniorów – ogólnopolskie i lokalne

2.1 Ulgi ogólnopolskie

2.2 Ulgi lokalne

ROZDZIAŁ III

Diagnoza potrzeb seniorów – ankieta diagnostyczna.....str.20

Wnioski dotyczące ankiety diagnostycznej.....str.43

PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ SENIORÓW W GMINIE JĘDRZEJÓW str.45

PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ SENIORÓW W GMINIE JĘDRZEJÓW NA LATA 2023-2027

WPROWADZENIE

Polityka senioralna rozumiana jest szeroko jako ogół działań prowadzących do zapewnienia warunków dla wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej, jak i społecznej oraz dla samodzielnego, zdrowego, bezpiecznego i niezależnego życia osób starszych.

Światowa Organizacja Zdrowia (ang. WHO - World Health Organization), która jest międzynarodową komórką działającą przy Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) określając początek starości wskazuje na 60 rok życia. W starości wyróżnia trzy zasadnicze etapy: → pierwszy od 60 – 75 roku życia – wiek podeszły (tzw. wczesna starość); → drugi od 75 – 90 roku życia – wiek starczy (tzw. późna starość); → 90 rok życia i więcej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność). Ważnym aspektem polityki senioralnej jest horyzontalność wpisana w spójność działań państwa w obszarze zabezpieczenia społecznego, rynku pracy, zdrowia, edukacji (uczenia się przez całe życie), infrastruktury, mieszkalnictwa i innych.

Starzenie się społeczeństwa jest jednym z podstawowych problemów współczesnych czasów. Demografowie alarmują: postępujące zjawisko starzenia się i niski przyrost naturalny w Europie nie gwarantuje nawet zastępowalności pokoleń. Polska należy do krajów, w którym odnotowywany jest znaczny odsetek osób w starszym wieku. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych zwiększać się będzie liczba osób chorych, niepełnosprawnych i potrzebujących pomocy. Opieka nad człowiekiem starym i chorym, potrzebującym jest prawem każdego człowieka i jednocześnie obowiązkiem społeczeństwa. Starzenie się społeczeństwa rodzi określone problemy społeczne i ekonomiczne; wymaga istotnych zmian w polityce społecznej. Konieczne staje się podjęcie skutecznych działań gwarantujących seniorom należyte miejsce w społeczeństwie, możliwość zaspokajania potrzeb, poprawę jakości życia i sprawowania właściwej opieki (w kulturze Polski opieka nad seniorem organizowana jest przez najbliższych członków rodziny). Rodzina jest najważniejszym punktem odniesienia dla seniorów, zabezpieczając potrzebę bezpieczeństwa, opieki i akceptacji.

Niewątpliwie wyzwania wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa wymagają podjęcia wielokierunkowych działań, których celem głównym jest zapewnienie godnego starzenia się

poprzez poprawę jakości i poziomu życia oraz tworzenie warunków do aktywności zawodowej i społecznej osób starszych. Ze względu na różnorodność obszarów, w których działania te powinny być podjęte, niezbędne jest staranne rozpoznanie potrzeb i oczekiwań środowiska osób starszych oraz osób, organizacji i instytucji działających na ich rzecz, a następnie wypracowanie wielokierunkowej, kompleksowej i długoterminowej strategii działań, odpowiadającej w jak największym stopniu na te potrzeby i oczekiwania. Niniejszy dokument powinien być więc potraktowany jako element procesu, którego celem jest opracowanie, a następnie wdrażanie polityki senioralnej nie tylko na poziomie kraju, ale także regionu i w lokalnym środowisku. Wyzwaniem dla polityki senioralnej będzie więc zwiększający się udział osób starszych w populacji i przygotowanie się na wiele społecznych i ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska, a co za tym idzie wydłużenie okresu aktywności zawodowej. Nie bez znaczenia jest również włączenie potencjału osób starszych w obszar aktywności społecznej i obywatelskiej, co wymaga podjęcia wielokierunkowych działań. Ich początkiem musi być staranne rozpoznanie potrzeb i oczekiwań środowiska seniorów, ale także działających na ich rzecz organizacji i instytucji, by w efekcie wspólnie wypracować wielokierunkową, kompleksową i długoterminową strategię działań, które będą odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania ludzi starszych. Tak więc przedstawiony dokument należy traktować jako początek ważnego procesu prowadzonego w naszym lokalnym środowisku.

Świat codziennych problemów i potrzeb najstarszej grupy społeczeństwa, można poznać jedynie, zwracając się do ekspertów, którymi są... same osoby starsze.

Program został opracowany na podstawie danych GUS, danych Urzędu Miasta Jędrzejów, zasobów ośrodka pomocy społecznej. Ważnym źródłem informacji, które wykorzystano w przygotowaniu dokumentu są wyniki przeprowadzonego badania ankietowego wśród osób w wieku 60+, mieszkańców Gminy Jędrzejów oraz konsultacji przeprowadzonych wśród seniorów członków Gminnej Rady Seniorów w Jędrzejowie.

Ankieta, o której mowa powyżej obejmowała swoim zakresem badawczym obszar społeczny, edukacyjny, kulturalny oraz ochrony zdrowia. Pomogła zdiagnozować sytuację ekonomiczną, rodzinną i zawodową jędrzejowskich seniorów.

Wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym w opracowanie niniejszego Programu za poświęcony czas i merytoryczną pomoc serdecznie dziękujemy.

Program działań Gminy Jędrzejów na rzecz seniorów na lata 2023-2027 przyczyni się do poprawy warunków i jakości życia seniorów.

Wyznaczone cele oraz kierunki działań będą mogły być realizowane dzięki zaangażowaniu różnych podmiotów.

PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU I DZIAŁAŃ SAMORZĄDU GMINY W ZAKRESIE POLITYKI SENIORALNEJ

Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym.

Bezpośrednią delegację do przyjęcia Programu jako zadania własnego gminy znajdujemy w ustawie o samorządzie gminnym

- na potrzebę szczególnego postrzegania problemów osób starszych ustawa wskazuje zapisy dotyczące reprezentacji seniorów w działaniach gminy określone w art. 5c. „Gmina sprzyja solidarności międzypokoleniowej oraz tworzy warunki do pobudzenia aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej”. W powyższym artykule zawarte są także szczegółowe zapisy dotyczące tworzenia gminnych rad seniorów.
- w art. 7 ust. 1 powyższej ustawy znajduje się także zapis: „Zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, w szczególności zadania własne obejmują sprawy: punkt 16 a) polityki senioralnej”.

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych

W art. 4 tejże ustawy ustawodawca sformułował definicje:

- w punkcie 1 - definicja osoby starszej: „osoba starsza - osoba, która ukończyła 60 rok życia”.
- w punkcie 2 - definicja polityki senioralnej: „polityka senioralna – ogół działań organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się”.

Uchwała nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021-2025

Program jest przygotowany jest w oparciu o zapisy Uchwały nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021-2025⁴, która stanowi kompleksowe ujęcie problematyki senioralnej uwzględniające obszary i kierunki wsparcia umożliwiające osiągnięcie celu głównego, jakim jest: zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. oraz celów szczegółowych:

1. Wzrost zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego;
2. Zwiększenie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym;

3. Podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym;
4. Budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się oraz rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.

Uchwała Rady Ministrów nr 161 z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030.

Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność”. Rozwój polityki senioralnej wymaga zmiany sposobu planowania z działań doraźnych, jednorocznych na działania wieloletnie, między innymi ze względu na specyficzną grupę odbiorców, którzy średnio będą żyli ok. 20 lat po osiągnięciu wieku emerytalnego. Wymogi dla takich działań określone są w dokumentach strategicznych Unii Europejskiej, których zadaniem jest między innymi wspieranie włączenia społecznego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach konkursów samorządy, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i inne podmioty mogą starać się o środki finansowe na działania rozwojowe.

W przyjętym przez rząd dokumencie znalazły się opisy trzech istotnych elementów polityki senioralnej: Bezpieczeństwo – stan i sytuacja, w której ludzie mają ugruntowane przekonanie, że potrzeby materialne, bytowe, psychiczne i duchowe są oraz mogą być zaspokojone dzięki dostosowaniu warunków materialnych, instytucji i organizacji środowiska społecznego do zmieniających się potrzeb osób w starszym wieku. Uczestnictwo – udział osób w starszym wieku w różnych formach aktywności rodzinnej, społecznej, sportowej, zawodowej i obywatelskiej, dostosowanej do zmieniającej się wraz z wiekiem kondycji fizycznej, psychicznej oraz możliwości i zainteresowań.

Solidarność – uwzględnianie przez społeczeństwo w swoich działaniach opinii i interesów innych generacji, odzwierciedlających siłę więzi międzypokoleniowej (tj. poczucie łączności z osobami w innym wieku) oraz poczucia odpowiedzialności za osoby reprezentujące inne grupy pokoleniowe.

Dokument wskazuje na potrzebę rozwoju usług społecznych dla seniorów i podejmowania w środowiskach lokalnych działań profilaktycznych wspierających aktywność i samodzielność osób starszych z uwzględnieniem pogłębiających się ograniczeń charakterystycznych dla tej grupy wiekowej wynikających także z utraty samodzielności.

Rozdział I

1. Diagnoza demograficzna środowiska senioralnego

1.1. Osoby starsze w Polsce

W okresie ostatniego ćwierćwiecza obserwujemy w Polsce spowolnienie rozwoju demograficznego oraz znaczące zmiany w strukturze wieku jej mieszkańców. „Zgodnie z definicją - starzenie się populacji oznacza zwiększanie odsetka osób starszych przy jednoczesnym zmniejszaniu odsetka dzieci. Według danych GUS po 2025 roku znacznie wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i starszych. Liczba osób w wieku 80 lat i więcej, która w 2013 roku wynosiła blisko 1,5 mln, wzrośnie do 2050 roku ponad dwukrotnie tj. do poziomu ponad 3,5 mln., gdzie zakłada się, że, większość osób w podeszłym wieku (60%) będzie mieszkała w miastach. Główny Urząd Statystyczny prognozuje, że w Polsce osoby w wieku 80 lat i więcej będą stanowić w 2050 roku 10, 4% ludności ogółem. Postępuje zatem proces starzenia się społeczeństwa. Odzwierciedla to współczynnik starości demograficznej, który określa udział osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem. Na koniec 2022 r. współczynnik w województwie świętokrzyskim był najwyższy w kraju i wyniósł 21,8 proc, co oznacza, że częściej niż co piąta osoba miał 65 lat lub była starsza. Relacje pokoleniowe dobrze obrazuje indeks starości, czyli relacja dziadków (osób w wieku 65 lat i więcej) do wnuków (w wieku 0-14 lat). Na koniec 2022 r. w województwie świętokrzyskim na 100 wnuczków przypadało blisko 156 dziadków – najwięcej w kraju. Zarówno przed rokiem, jak i 10 lat wcześniej pokolenie babć i dziadków przewyższało liczebnie pokolenie wnuczków, jednak poziom indeksu z każdym rokiem był wyższy. W 2021 r. indeks starości wyniósł 149, a w 2012 r. kształtował się na poziomie 110. Znaczny wzrost liczby osób w najstarszej grupie wiekowej powoduje większe obciążenie osób w późnym wieku produkcyjnym ich rodzicami, będącymi w górnej granicy wieku. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, który określa liczbę osób w wieku 85 lat i starszych, przypadających na 100 osób w wieku 50–64 lata, wyniósł w województwie w 2022 r. 13 osób (o 5 więcej niż dekadę wcześniej). Wraz ze wzrostem tego współczynnika maleją szanse na zapewnienie nieformalnej opieki najstarszym osobom.

1.2 Osoby starsze w gminie Jędrzejów

Według danych statystycznych tendencja starzenia się dotyczy także gminy Jędrzejów. W roku 2017 liczba ludności miasta i gminy Jędrzejów wynosiła 28 116 mieszkańców, w 2018r. – 27 877 a w 2021r. spadła do 27 269 mieszkańców. Analiza danych statystycznych dotyczących stanu ludności z terenu miasta i gminy Jędrzejów wykazała, że liczba ludności w wieku w wieku poprodukcyjnym (K- powyżej 60 r. ż, M- powyżej 65r.ż) w 2018 r. wynosiła

6539 osób, co stanowiło **23,46%** ogółu mieszkańców. Natomiast w roku 2021 liczba ta wynosiła już 6832 osób w wieku 60+, co stanowiło już **25,06% ogółu** (źródło: ewidencja ludności Urząd Miejski w J-owie). Wskaźnik ten jest wyższy od średniej krajowej, który wg GUS w 2021r. wynosił 22,6%. (źródło: Polska w liczbach).

Średnia wieku mieszkańca w Polsce wynosi 42,1 lata; dla województwa świętokrzyskiego jest to 43,5, średni wiek mieszkańców Jędrzejowa to 43,2 lata (dane GUS 31.12.2022r.). Jednocześnie obserwowany jest ujemny przyrost naturalny (liczba urodzeń na 1000 mieszkańców), który dla Polski wynosi - 3,79; dla województwa świętokrzyskiego wynosi - 6,45; dla gminy Jędrzejów-6,12 (źródło: GUS 31,12,2022r.)

Tak więc miasto i gmina Jędrzejów niewątpliwie **jest gminą starzejącą się**. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej dokonywana corocznie w gminie Jędrzejów pokazuje, że każdego roku wśród klientów pomocy społecznej przybywa osób starszych, wzrasta także liczba udzielanych im świadczeń: liczba wykonywanych godzin usług opiekuńczych w 2018r. wynosiła 23 305, natomiast w 2022r. 25 616

Na przykładzie przytoczonych danych widoczny jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa, który według wszystkich prognoz będzie się utrzymywał się w następnych latach. Odsetek ludzi starszych w społeczeństwie będzie systematycznie wzrastał. Analizując te dane nie można pominąć **przeciętnego trwania życia**. Według badań EUROSTATU w 2016r. przeciętne trwanie życia mężczyzn wynosiło 73,9 lat, natomiast kobiet - 81,9. Obok długości życia istotne znaczenie dla jakości życia ma trwanie w zdrowiu - wyższy poziom medycyny, wyższa świadomość i profilaktyka skutkują tym, że ludzie dłużej żyją i dłużej są sprawni.

Na tym tle ciekawym zagadnieniem jest aktywność społeczna i obywatelska. W badaniu spójności społecznej z 2015r., pojawia się **współczynnik izolacji społecznej** rozumiany jako odsetek osób, u których zaobserwowano niewielką intensywność (lub brak) kontaktów społecznych z osobami spoza kręgu najbliższych osób. Dla osób w wieku 60 lat i więcej wskaźnik ten wynosi 10,6 i jest najwyższy. Wskaźnik przeciętnego trwania życia pokazuje, że wydłuża się ludzkie życie, seniorzy żyją dłużej, jest ich coraz więcej, a co za tym idzie wzrasta zapotrzebowanie na różnorodne usługi dla tej grupy społecznej. Wskaźnik izolacji społecznej to swoisty barometr aktywności społecznej seniorów, który ilustruje, jak wiele jest do zrobienia w tej sferze.

Dokument opracowany przez MRPiPS: „Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za rok 2021”: traktuje **seniorów jako grupę szczególną**. W dokumentach strategicznych województwa

świętokrzyskiego, tj. „Wojewódzki program przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu na lata 2018-2023” oraz „Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2030+” osoby starsze zostały wymienione jako zagrożone ubóstwem wykluczeniem społecznym oraz zostały **wskazane jako obszar do interwencji.**

Dokument lokalny, jakim jest” Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jędrzejów na lata 2016-2026” wskazuje na rozwój form pomocowych na rzecz osób starszych, a rozwój infrastruktury dla tej grupy został określony jako cel strategiczny w zakresie polityki społecznej gminy. Gmina Jędrzejów jest gminą miejsko – wiejską, słabo uprzemysłowioną, z rozdrobnionym rolnictwem. Obserwowany jest problem migracji zarobkowych osób w wieku produkcyjnym, co powoduje odejście od tradycyjnego modelu rodziny wielopokoleniowej zapewniającej opiekę starszym członkom rodziny. Następuje atomizacja życia rodzinnego, pojawia się konieczność włączenia systemu pomocowego i podejmowania przez niego funkcji opiekuńczej wobec niesamodzielnych mieszkańców gminy. W ramach funkcjonującego systemu w gminie Jędrzejów realizowane są różnorodne formy pomocy dedykowane dla seniorów. Ich celem jest oddziaływanie w taki sposób, aby umożliwić osobom starszym jak najdłuższe funkcjonowanie w środowisku przy zapewnieniu zindywidualizowanego wsparcia dostosowanego o potrzeb i możliwości każdej z tych osób. Poza wachlarzem usług pomocowych nie można pomijać szeroko rozumianej aktywizacji. Obecna oferta pomocowa nie jest katalogiem zamkniętym, należy ją modyfikować i dostosować do zmieniających się potrzeb tego środowiska. Konieczne jest więc rozpoznanie potrzeb samych zainteresowanych. Środowisko jędrzejowskich seniorów staje się coraz bardziej widoczne – skupia się w organizacjach, klubach i grupach nieformalnych. Jest coraz bardziej świadome swoich potrzeb, zmotywowane do różnych aktywności. Optymalna wydaje się być metoda ankietowa, w której respondenci anonimowo określą zakres swoich potrzeb i oczekiwań.

Rozdział II

1. Instytucje i organizacje działające w obszarze polityki senioralnej na terenie Gminy Jędrzejów:

Obecność większej liczby osób starszych powoduje zmiany w zapotrzebowaniu na różne usługi dostępne w miejscu zamieszkania. Z jednej strony seniorzy mają więcej czasu i więcej prac mogą wykonywać we własnym zakresie, ale z drugiej strony – mają mniej sił i potrzebna jest im pomoc w cięższych pracach domowych.

Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie zapewnia wsparcie osobom wymagającym pomocy w następujących stałych formach:

Formy niepieniężne, z których mogą korzystać osoby starsze lub ich opiekunowie

-Usługi opiekuńcze są formą pomocy, której celem jest zaspokojenie codziennych, podstawowych potrzeb osoby, która nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować ze względu na wiek, chorobę lub inną przyczynę. Przysługują osobom samotnym a także osobie, której rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Wykonują je opiekunki i pielęgniarki w miejscu zamieszkania osoby korzystającej. Usługi opiekuńcze są odpłatną formą pomocy - odpłatność jaką ponoszą podopieczni jest uzależniona od ich dochodów. Skorzystało w ciągu 2022 roku 106 osób. W środowisku wiejskim usługi opiekuńcze realizowane są w formie tzw. „pomocy sąsiedzkiej” w oparciu o zawarte umowy - zlecenia między Ośrodkiem a osobami wykonującymi te usługi.

-Specjalistyczne usługi opiekuńcze są formą wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wymiar i zakres usług dostosowany jest do indywidualnie określanych potrzeb, stosownie jednak do możliwości Ośrodka. Wykonywane są w miejscu zamieszkania m.in. przez pielęgniarki, psychologa, terapeutę.

- Kierowanie do domów pomocy społecznej - osoby wymagające całodobowej opieki a jej pozbawione kierowane są na podstawie wskazań lekarskich do stacjonarnych domów pomocy.

- Kierowanie do schroniska Osoby bezdomne kierowane są do **schroniska** lub do schroniska z usługami opiekuńczymi, jeżeli tego wymagał ich stan zdrowia.

- **Dzienny Dom „Senior+”** jako ośrodek wsparcia przeznaczony jest dla osób starszych w wieku 60 + (nieaktywnych zawodowo). Posiada 40 miejsc dziennego pobytu. Oferta placówki obejmuje m.in. gorący posiłek, zajęcia terapeutyczne plastyczne, muzyczne, kulinarne, manualne, gimnastykę i usprawnianie fizyczne).

- **Mieszkania chronione** jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej. Pobyt w mieszkaniu chronionym może być przyznany osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki.

Oprócz stałych form pomocy Ośrodek jest realizatorem **dodatkowych programów**, na które Pozyskuje środki rządowe. Aktualnie są to następujące programy:

-**Program „Opieka 75 +”**, którego głównym celem jest zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych dla osób samotnych w wieku 75 lat i więcej.

-**Program „Opieka wytchnieniowa”**, którego głównym celem jest wsparcie opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem oraz opiekunów dzieci niepełnosprawnych z orzeczeniem o niepełnosprawności (łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji). Opieka wytchnieniowa polega na udzielaniu opiekunom doraźnej, czasowej pomocy w opiece nad osobą niepełnosprawną lub niepełnosprawnym dzieckiem.

-**Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”**, którego głównym celem jest wsparcie osób niepełnosprawnych o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w wykonywaniu codziennych czynności, funkcjonowaniu w życiu społecznym oraz wspomaganie osób niepełnosprawnych w podejmowaniu wszelkich aktywności. Korzystanie z usług asystenta umożliwi osobom niepełnosprawnym prowadzenie bardziej aktywnego i samodzielnego trybu życia.

-**Program „Korpus Wsparcia Seniorów”**, którego głównym celem jest zapewnienie usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej, którzy mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia. Seniorzy mieszkający samotnie mają możliwość skorzystania z **teleopieki** dzięki wyposażeniu ich w tzn. „opaskę bezpieczeństwa”. Dzięki systemowi teleopieki seniorzy podlegają całodobowej ochronie Centrum teleopieki.

To system wsparcia seniora przez personel medyczny, dyżurujący w pełnej gotowości do

odebrania sygnału alarmowego od podopiecznego i zorganizowania pomocy, dopasowanej do danej sytuacji zdrowotnej seniora.

Formy pieniężne, z których mogą korzystać osoby starsze lub ich opiekunowie:

Zasiłki celowe i w naturze, okresowe, stałe.

Zasiłki celowe jako zadanie własne gminy przyznawane są na zakup opału, odzieży, koszty leczenia, zapłatę za energię i inny celowy wydatek tj: zdarzenie losowe, udzielenie schronienia oraz sprawienie pogrzebu.

Zasiłki okresowe przyznawane są w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłki stałe mogą uzyskać osoby niezdolne do pracy z tytułu wieku, jeżeli ich dochód jest niższy od właściwego kryterium dochodowego. Z zasiłków stałych korzystają osoby będące w wieku emerytalnym, które nie nabyły praw do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Od zasiłków tych opłacane są składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Świadczenia opiekuńcze:

1. zasiłek pielęgnacyjny może być przyznany:

- osobie niepełnosprawnej, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie, która ukończyła 75 lat i nie pobiera takiego zasiłku z innego organu emerytalno- rentowego.

Nie zależy od wysokości dochodów rodziny.

2. specjalny zasiłek opiekuńczy oraz składki emerytalno- rentowe dla osób rezygnujących z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania długotrwałej, stałej opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym ciąży obowiązek alimentacyjny, a także

małżonkom. Jest on przydzielony tylko w sytuacji, gdy łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę wraz z rodziną osoby wymagającej opieki nie przekracza odpowiedniego kryterium zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych. Jeśli opiekun pobiera emeryturę lub rentę nie otrzyma tego zasiłku.

OPS w Jędrzejowie podejmuje szereg przedsięwzięć, m.in. na rzecz seniorów. Współpracuje z Policją, szkołami, przedszkolami, Ochotniczą Strażą Pożarną, Caritasem Diecezji Kieleckiej, specjalistami: psychologami, radcą prawnym, pedagogami, kuratorami, lekarzem, pielęgniarkami, terapeutami, księżmi, organizacjami senioralnymi z terenu gminy Jędrzejów czy lokalnymi przedsiębiorcami.

Gminna Rada Seniorów

Została powołana uchwałą Rady Miejskiej w Jędrzejowie Nr XXI/170/16 z dnia 17 marca 2016r. w sprawie powołania Rady Seniorów Gminy Jędrzejów oraz nadania jej Statutu. Rada Seniorów Gminy Jędrzejów zgodnie ze statutem zrzesza osoby fizyczne będące przedstawicielami środowiska osób starszych gminy oraz przedstawiciele podmiotów działających na rzecz osób starszych. Jest ona podmiotem o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym dla organów Gminy Jędrzejów. Celem działania Rady Seniorów jest służenie środowiskom osób starszych poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz samorządowych.

Do zadań Rady należy w szczególności:

1. ścisła współpraca z gminą przy rozstrzyganiu istotnych spraw i oczekiwań osób starszych,
2. przedstawianie propozycji w zakresie ustalania priorytetów zadań w perspektywie krótkookresowych i długookresowych działań na rzecz osób starszych,
3. upowszechnianie wiedzy o możliwościach osób starszych, ich potencjale społecznym, potrzebach i oczekiwaniach w kontekście realnego wpływu na decyzje podejmowane przez władze lokalne, w zakresie usług oferowanych z myślą o osobach starszych,
4. bieżące monitorowanie potrzeb osób starszych,
5. podejmowanie działań mających na celu efektywne wykorzystanie wiedzy i czasu własnego osób starszych,
6. konsultowanie z gminą przewidywanych w budżecie gminy działań na rzecz osób starszych.

Inne organizacje

- Powiatowy Klub Seniora w Jędrzejowie,
- Jędrzejowski Uniwersytet Trzeciego Wieku w Jędrzejowie,
- Powiatowy Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Jędrzejowie,
- sekcja emerytów i rencistów przy Związku Nauczycielstwa Polskiego w Jędrzejowie,
- Polski Związek Niewidomych okręg świętokrzyski oddział w Jędrzejowie,
- Jędrzejowski Chór Miejski w Jędrzejowie ,
- Chór Św. Cecylii przy Parafii Bł. W. Kadłubka w Jędrzejowie,
- koło diabetyków przy Parafii Matki Bożej Łaskawej w Jędrzejowie ,
- stowarzyszenie „Aktywność i integracja”
- stowarzyszenie Jędrzejowski Klub „Amazonki”
- Koła Gospodyń Wiejskich – działają licznie na terenach wiejskich Gminy Jędrzejów.
Ich cele koncentrują się na:
  - prowadzeniu działalności społeczno-wychowawczej i oświatowo- kulturalnej w środowiskach wiejskich,
  - integracji,
  - rozwijaniu przedsiębiorczości kobiet,
  - rozwoju kultury ludowej, w szczególności kultury lokalnej i regionalnej.
- Rady Parafialne przy Kościołach z terenu Gminy Jędrzejów
- Centrum Kultury w Jędrzejowie
- Biblioteka Publiczna

2. Ulgi dla seniorów – ogólnopolskie i lokalne

2.1 Ulgi ogólnopolskie

(źródło: <https://www.infor.pl/prawo/prawa-seniora/ulgi-dla-seniora/5706964,ulgi-dla-seniora-2023.html>)

PIT-0 dla seniora

PIT-0 dla seniora, czyli [ulga dla pracującego seniora](#), jest przeznaczony dla osób starszych, które osiągnęły wiek emerytalny – kobiety 60 lat, mężczyźni 65 – jednak nie korzystają z tego świadczenia i pozostają aktywni zawodowo. Czyli nie pobierają emerytury, renty, bądź innych świadczeń równorzędnych.

Przychody zwolnione z podatku PIT w ramach ulgi dla pracujących seniorów to kwota 85 528 zł rocznie. Dodatkowo, osoby rozliczające się według skali podatkowej mogą skorzystać z kwoty wolnej od podatku w wysokości 30 tys. zł. Dla nich łączna kwota pomocy wynosi 115 528 zł.

[Zwolnienie z podatku PIT dla seniora](#) dotyczy przychodów z pracy na etacie, z umów zlecenia, zasiłków macierzyńskich oraz z działalności gospodarczej opodatkowanej według skali podatkowej, podatkiem liniowym, stawką 5 proc., a także ryczałtem. Warunkiem obligatoryjnym do skorzystania z tego upustu jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pobierania wynagrodzenia.

Chcąc skorzystać z [PIT-0 dla seniora](#) należy: po pierwsze złożyć pracodawcy oświadczenie o skorzystaniu z ulgi dla seniora (na PIT-2), a kolejno w rocznym zeznaniu podatkowym wskazać kwotę wolną od podatku.

Możliwość dorobienia do renty i emerytury bez jej utraty

Seniorzy pobierający rentę lub emeryturę, którzy jeszcze nie ukończyli powszechnie obowiązującego wieku emerytalnego w Polsce, czyli pobierają tzw. wcześniejszą emeryturę, mogą uzyskać dodatkowe wynagrodzenie z tytułu pracy bez utraty tego świadczenia. Obowiązują jednak limity.

Od 1 marca 2023 można dorobić do renty 4713,50 zł brutto. Jeśli miesięczny zarobek zmieści się w tym limicie, to renta nie ulegnie żadnemu zmniejszeniu.

Przekroczenie kwoty 4713,50 zł brutto miesięcznego wynagrodzenia spowoduje zmniejszenie renty o kwotę przekroczenia. Jeśli wysokość pensji przekroczy wartość 8753,60 zł brutto (130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia) to wypłata świadczenia zostanie zawieszona.

Emeryci, którzy osiągnęli już powszechny wiek emerytalny mogą dorabiać bez limitów.

źródło: <https://www.infor.pl/prawo/prawa-seniora/ulgi-dla-seniora/5706964,ulgi-dla-seniora-2023.html>

Bezpłatne leki dla seniora 75+

100% ulgi na leki obejmuje osoby, które ukończyły 75 lat i są objęte ubezpieczeniem społecznym. Przysługują one od dnia osiągnięcia tego wieku. Ulgą są objęte leki stosowane w leczeniu chorób wieku podeszłego. Muszą one jednak zostać przypisane na receptę, na której lekarz umieszcza literę S w polu pt. „kod uprawnień dodatkowych”

Listę leków refundowanych w 100 procentach dla seniorów 75+ można znaleźć w wykazie opublikowanym przez Ministerstwo Zdrowia.

Legitymacja emeryta – rencisty – do jakich ulg uprawnia?

Legitymacja z ZUS uprawnia do wielu ulg i benefitów. Emeryci są uprawnieni do [korzystania z ulg na przejazdy autobusowe](#) we wszystkich polskich miastach. Zyskują również zniżki na bilety PKP – muszą jednak założyć dodatkową kartę seniora.

Ponadto wiele aptek posiada w swoich placówkach dodatkowe rabaty i ulgi na leki dla seniorów z legitymacją z ZUS.

Zniżek na usługi udzielają także przedsiębiorcy, organizatorzy wydarzeń kulturalnych oraz instytucje oferujące zabiegi zdrowotne.

Ulga na abonament RTV dla seniora

Z opłat abonamentowych zwolnione są osoby, które ukończyły 60 lat. Jednak muszą one mieć prawo do emerytury. Dodatkowo nie może ona przekraczać miesięcznie 50 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Osoby, które ukończyły 75 lat są całkowicie zwolnione z opłat abonamentowych. Ulga ta przysługuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dana osoba ukończyła 75 lat.

Bezpłatne leki dla seniora 75+

100% ulgi na leki obejmuje osoby, które ukończyły 75 lat i są objęte ubezpieczeniem społecznym. Przysługują one od dnia osiągnięcia tego wieku. Ulgą są objęte leki stosowane w leczeniu chorób wieku podeszłego. Muszą one jednak zostać przypisane na receptę, na której lekarz umieszcza literę S w polu pt. „kod uprawnień dodatkowych”

Listę leków refundowanych w 100 procentach dla seniorów 75+ można znaleźć w wykazie opublikowanym przez Ministerstwo Zdrowia.

Bezpłatne leki dla seniorów 65+, dla dzieci i młodzieży

(źródło: <https://pacjent.gov.pl/arttykul/bezplatne-leki-dla-seniorow-75>)

Osoby powyżej 65 lat, dzieci i młodzież do 18 roku życia mają prawo do bezpłatnych leków na receptę. Poznaj pełną listę

Bezpłatnie leki przysługują wszystkim osobom, które łącznie spełniają 3 kryteria:

- **mają ukończone 65 lat** lub mają poniżej 18 lat
- lek znajduje się w wykazie „D1” lub D2 refundowanych leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych w załączniku do obwieszczenia ministra zdrowia
- mają rozpoznane schorzenie, które jest zgodne z zakresem wskazań objętych refundacją.

Wykaz bezpłatnych leków dla dzieci i młodzieży w wieku do 18. roku życia zawiera ponad 2 800 leków. Z kolei dla seniorów powyżej 65+ wykaz ten to prawie 3 800 bezpłatnych leków.

Na liście znajdują się leki, które wcześniej podlegały częściowej refundacji. Wśród nich są m.in. leki: antyhistaminowe, hipoglikemizujące, hormonalne, immunostymulujące, immunosupresyjne, okulistyczne, przeciwbakteryjne, przeciwgrzybicze, przeciwwirusowe, przeciwbólowe, przeciwwakazyne, przeciwdrgawkowe, stosowane w chorobach dróg oddechowych, stosowane w nadciśnieniu tętniczym, stosowane w chorobach urologicznych, stosowane w chorobach układu pokarmowego czy szczepionki.

Aktualny wykaz leków dostępnych bezpłatnie można znaleźć na stronie Ministerstwa Zdrowia.

Listę leków można znaleźć też:

- na swoim **Internetowym Koncie Pacjenta** – po zalogowaniu kliknij w powiadomienie
- w aplikacji w **mojeIKP**, w Menu.

Ogólnopolska Karta Seniora

źródło: <https://glosseniora.pl/ogolnopolska-karta-seniora-2/>

Każdy senior, który ukończył 60 lat może wyrobić własną Ogólnopolską Kartę Seniora. Karta ta upoważnia do zniżek w wielu punktach w całej Polsce, w tym m.in. sanatoriach, uzdrowiskach, przychodniach, gabinetach rehabilitacji, instytucjach zdrowia i kultury.

Lista wszystkich **3000 punktów honorujących** Ogólnopolską Kartę Seniora znajduje się na stronie internetowej www.glosseniora.pl.

Ogólnopolską Kartę Seniora może otrzymać **każdy senior powyżej 60. roku życia.**

Koszt wyrobienia Ogólnopolskiej Karty Seniora zależy od okresu jej ważności:

- karta ważna 1 rok - 35 zł,
- karta ważna 2 lata - 50 zł.

Koszt wyrobienia OKS uwzględnia cenę jej wysyłki pocztą - listem ekonomicznym.

Aby otrzymać dokument, należy wydrukować i wypełnić [formularz zgłoszeniowy](#) (do pobrania na stronie <https://glosseniora.pl/wp-content/uploads/Formularz-OKS-dla-seniora-2022.pdf>) następnie przesłać go wraz z potwierdzeniem wpłaty na adres Stowarzyszenia MANKO:

Redakcja „Głos Seniora”

os. Urocze 12, 31-953 Kraków

Ogólnopolska Karta Seniora zostanie odesłana na adres zamieszkania wnioskującego.

2.2 Ulgi lokalne

- „**Jędrzejowska Karta Seniora**” powołana uchwałą Nr XLIII/412/18 Rady Miejskiej w Jędrzejowie w dniu 28 marca 2018 roku w sprawie przyjęcia i realizacji programu. „Program obejmuje system zniżek, ulg, preferencji i uprawnień skierowanych do seniorów. Celem programu jest ułatwienie dostępu do dóbr kultury, sportu i rozrywki, podniesienie aktywności oraz wzmocnienie kondycji finansowej seniorów.

„Jędrzejowska Karta Seniora” uprawniająca do korzystania z ulg i zwolnień wydawana jest w Urzędzie Miejskim w Jędrzejowie przy ul. 11 Listopada 33a w punkcie informacji na parterze budynku w godzinach pracy urzędu. W celu uzyskania karty należy wypełnić i złożyć wniosek dostępny w punkcie informacji oraz na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Jędrzejowie.

- **bezpłatne przejazdy komunikacją miejską dla osób powyżej 75 roku życia,**

Gmina Jędrzejów oraz Jędrzejowski Uniwersytet Trzeciego Wieku prowadzą od października 2017 roku na terenie Miasta i Gminy Jędrzejów akcję pn. **Koperta życia**.

Koperta życia to najważniejsze informacje o stanie zdrowia, które mogą być przydatne dla służb medycznych i socjalnych, policji, straży pożarnej oraz straży miejskiej.

Zestaw koperta życia zawiera: naklejkę na lodówkę, kartę informacyjną, plastikową kopertę.

Wypełnioną i zapakowaną kartę informacyjną należy umieścić w lodówce w widocznym miejscu.

Na lodówce należy przykleić przekazaną w zestawie naklejkę.

W akcję zaangażowanych jest wielu wolontariuszy, którzy pomagają w rozpropagowaniu oraz wypełnieniu Kopert życia.

Rozdział III

Diagnoza potrzeb seniorów – ankieta diagnostyczna

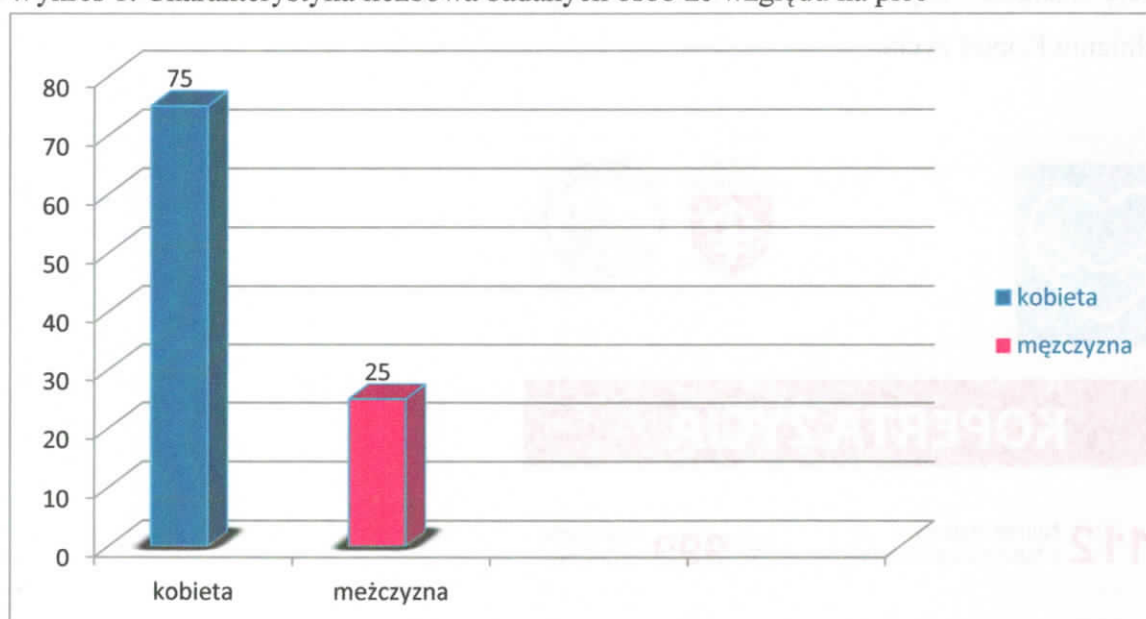
Ankieta (badanie ankietowe) to [technika](#) używana w naukach społecznych posługująca się narzędziem zwanym kwestionariuszem ankiety. Jest specyficzną, pisemną formą wywiadu.

Ankieta diagnostyczna (załącznik nr 1) została przeprowadzona na potrzeby opracowania „Programu działań w gminie Jędrzejów na rzecz Seniorów na lata 2023-2027”. Obejmowała swoim zakresem badawczym obszar społeczny, edukacyjny, kulturalny oraz ochrony zdrowia. Pomogła zdiagnozować sytuację ekonomiczną, rodzinną i zawodową jędrzejowskich seniorów. Rozprowadzono 150 ankiet , z czego odpowiedzi udzieliło 100 seniorów/ mieszkańców terenu miasta i gminy Jędrzejów w wieku 60 i więcej lat. Każda badana osoba udzieliła odpowiedzi na pytania min. dotyczące stopnia samodzielności, trudności jakie napotyka w życiu codziennym, o możliwościach pomocy ze strony innych osób czy instytucji, formach spędzania czasu wolnego, propozycji usług skierowanych dla seniorów.

Tabela 1. Charakterystyka liczbowa i procentowa badanych osób ze względu na płeć

Płeć badanej osoby	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
Kobieta	75	75
Mężczyzna	25	25

Wykres 1. Charakterystyka liczbowa badanych osób ze względu na płeć

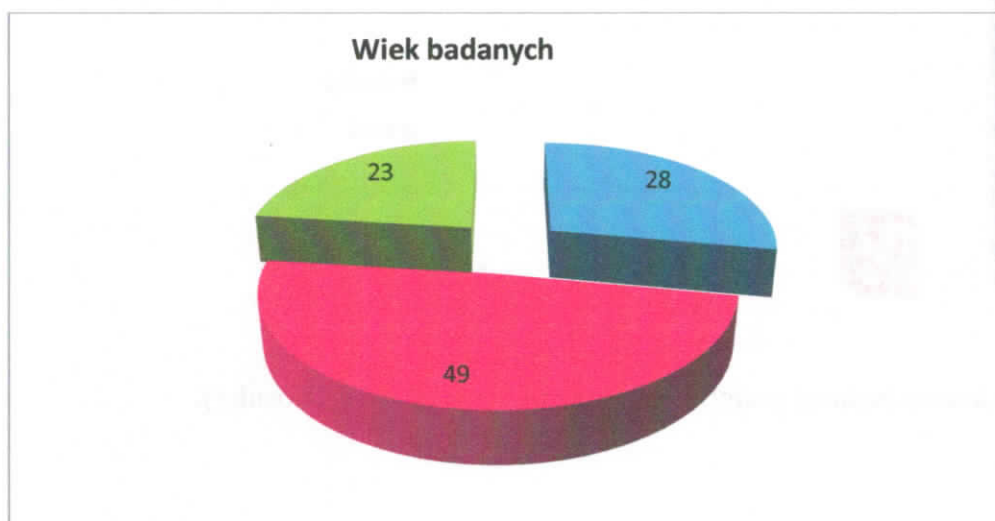

Wśród badanych osób **dominowały kobiety** – 75 , które stanowiły 75% badanych, mężczyźni stanowili 25 % badanych.

Tabela 2. Wiek badanych

Wiek badanych	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
60-69 lat	28	28
70-79 lat	49	49
80 – więcej lat	23	23

Rys.2 Procentowe zestawienie badanych osób ze względu na wiek

Największą grupę badanych osób stanowili seniorzy w wieku 70-79 lat (**49 %**).

Tabela 3. Miejsce zamieszkania badanych

Miejsce zamieszkania	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
Miasto	82	82
Wieś	18	18

Wykres 3. Liczbowe zestawienie ze względu na miejsce zamieszkania badanych osób

Zdecydowana większość badanej grupy osób to mieszkańcy miasta (**82 osoby**).

Tabela 4. Aktywność zawodowa

Aktywność zawodowa	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
TAK	5	5
NIE	95	95

Wykres 4. Liczbowe zestawienie ze względu na aktywność zawodową

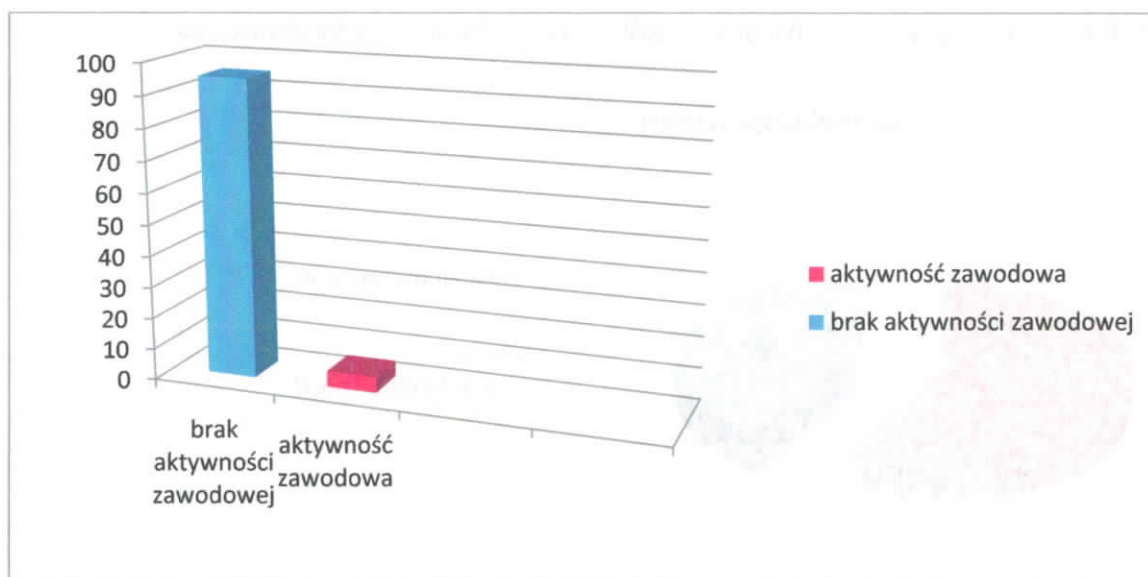

Tabela 5. Niepełnosprawność wśród badanych osób

Niepełnosprawność	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
TAK	58	58
NIE	42	42

Rys 5. Procentowe zestawienie badanych osób ze względu na niepełnosprawność

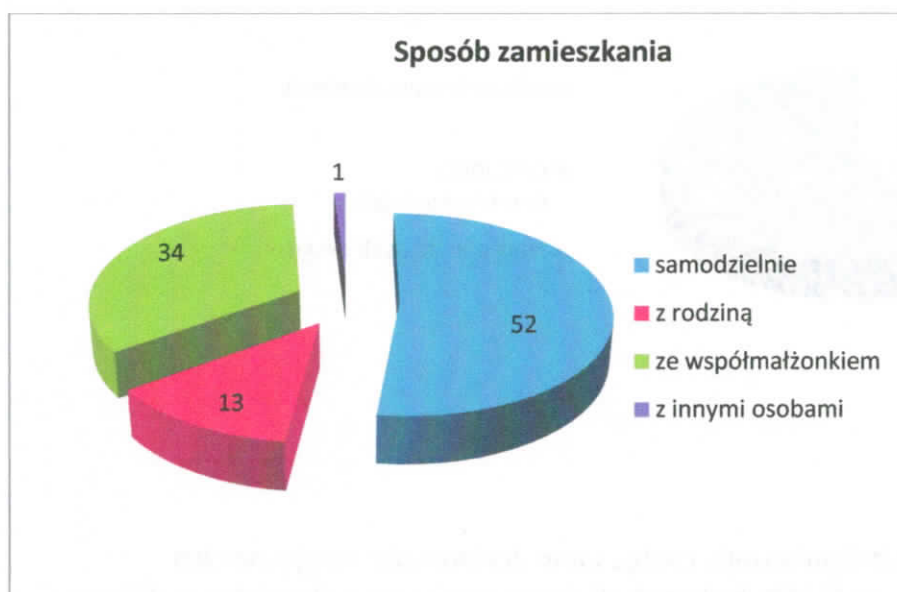

Osoby , które **posiadały orzeczony stopień niepełnosprawności** stanowiły **42%** badanych

Tabela 6. Zamieszkanie badanych osób

Zamieszkanie	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
Samodzielnie	52	52
Z rodziną	13	13
Ze współmałżonkiem	34	34
Z innymi osobami	1	1

Rys. 6 Procentowa charakterystyka ze względu na sposób zamieszkania

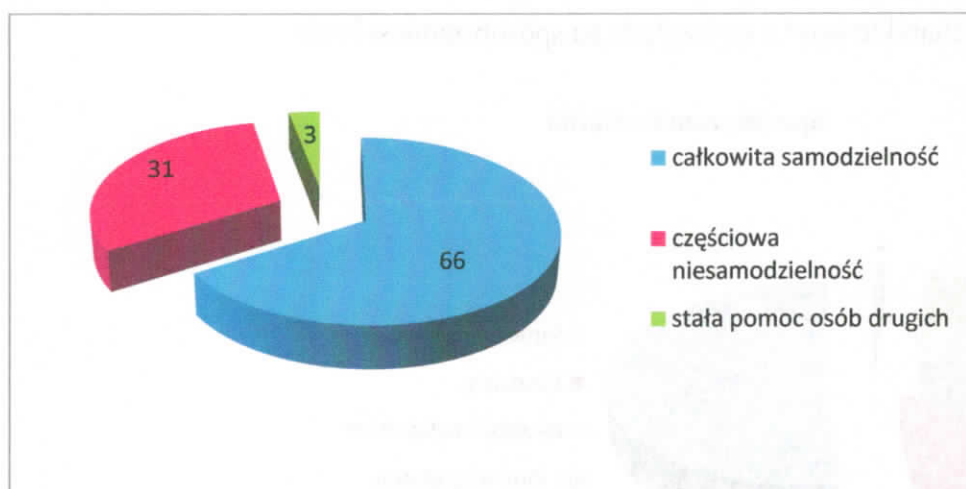

Z przeprowadzonej analizy zamieszkania wynika, że wśród badanych osób przeważały **osoby które mieszkają same – 52 osób , co stanowi 52 % badanych. Z rodziną mieszka 13% respondentów.** Wśród wspólnie zamieszkującej rodziny badani wymieniali najczęściej współmałżonków – 34 osoby, co stanowi 34 % badanych. Natomiast wspólne zamieszkanie z innymi osobami deklarowało 1 osoba czyli 1% badanych.

Tabela 7. Stopień samodzielności

Stopień samodzielności	Ilość badanych osób	% ilość badanych Osób
Zupełna samodzielność	66	66
Częściowa niesamodzielność	31	31
Stała pomoc osób drugih	3	3

Rys. 7. Charakterystyka procentowa badanych osób ze względu na poziom samodzielności

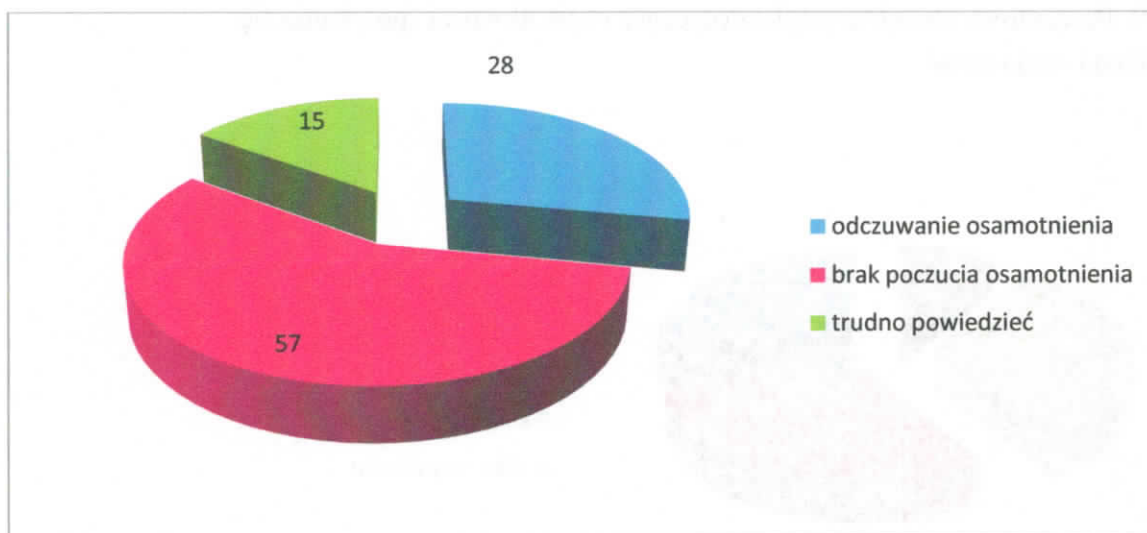

Wśród badanej grupy osób dominowały osoby, które deklarowały swoją zupełną samodzielność – **66 osób** czyli 66% badanych. Kolejną grupę stanowiły osoby **częściowo niesamodzielne wymagające pomocy w niektórych czynnościach** – 31 osób, czyli 31%. Najmniej liczną grupę reprezentowały osoby potrzebujące stałej pomocy osób drugih – 3% badanych. Czynności jakie podawali badani, w których badani potrzebowali pomocy to: pomoc w dotarciu do lekarza, apteki, pomoc w zakupach, w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w czynnościach higienicznych, w przygotowaniu prostych posiłków, pomoc w czynnościach porządkowych, towarzyszenie podczas spacerów, wchodzenie do samochodu, mycie okien.

Tabela.8. Poczucie osamotnienia przez badaną grupę osób

Poczucie osamotnienia	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
TAK	28	28
NIE	57	57
TRUDNO POWIEDZIEĆ	15	15

Rys. 8. Charakterystyka procentowa badanych osób ze względu na poziom odczuwania osamotnienia

W przeprowadzonej analizie dotyczącej poczucia samotności wśród badanej grupy seniorów wynika, iż **57 % badanych** nie czuje się osobami samotnymi. 28 % osób przyznaje się do odczuwania samotności, natomiast 15 osób (15 %) nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to, czy czują się osobami samotnymi.

Tabela 9. Częstotliwość spotkań z rodziną i znajomymi

Częstotliwość spotkań	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
codziennie	27	27
kilka razy w tygodniu	32	32
kilka razy w miesiącu	32	32
kilka razy w roku	9	9
brak spotkań	0	0

Rys. 9. Procentowa charakterystyka dotycząca częstotliwości spotykania się z rodziną i znajomymi

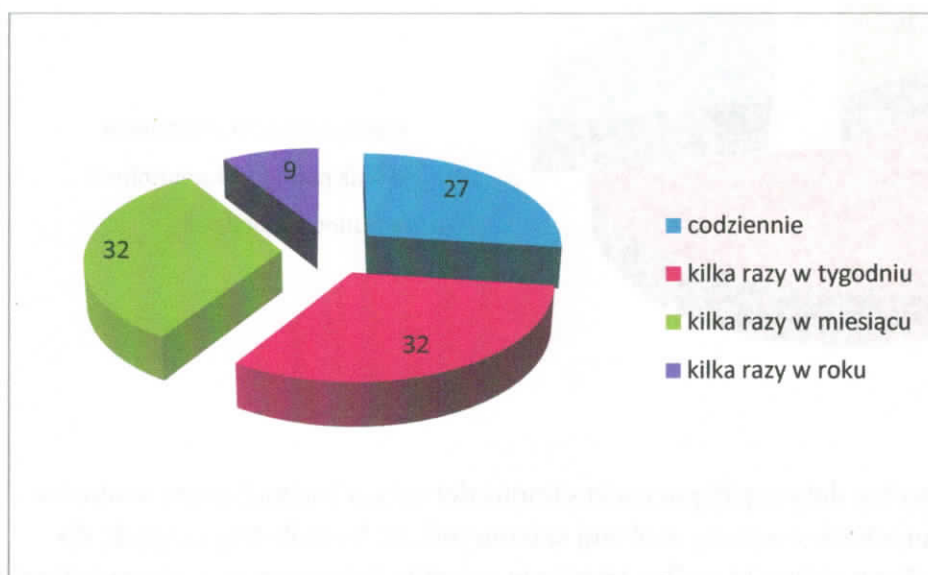

Tabela 10 Potrzeba pomocy w czynnościach dnia codziennego dla badanej grupy osób

Potrzeba pomocy w czynnościach dnia codziennego	Ilość badanych osób
mycie okien	52
robienie zakupów/ leków	18
wyjazd/ wyjście do lekarza	31
podawanie leków	7
umawianie wizyty lekarza	12
sprzątanie	30
gotowanie	8
codzienna higiena	4
prace w ogrodzie/ działce	19
żadne z powyższych	31

Rys.10 Charakterystyka czynności, w których badani seniorzy potrzebują pomocy

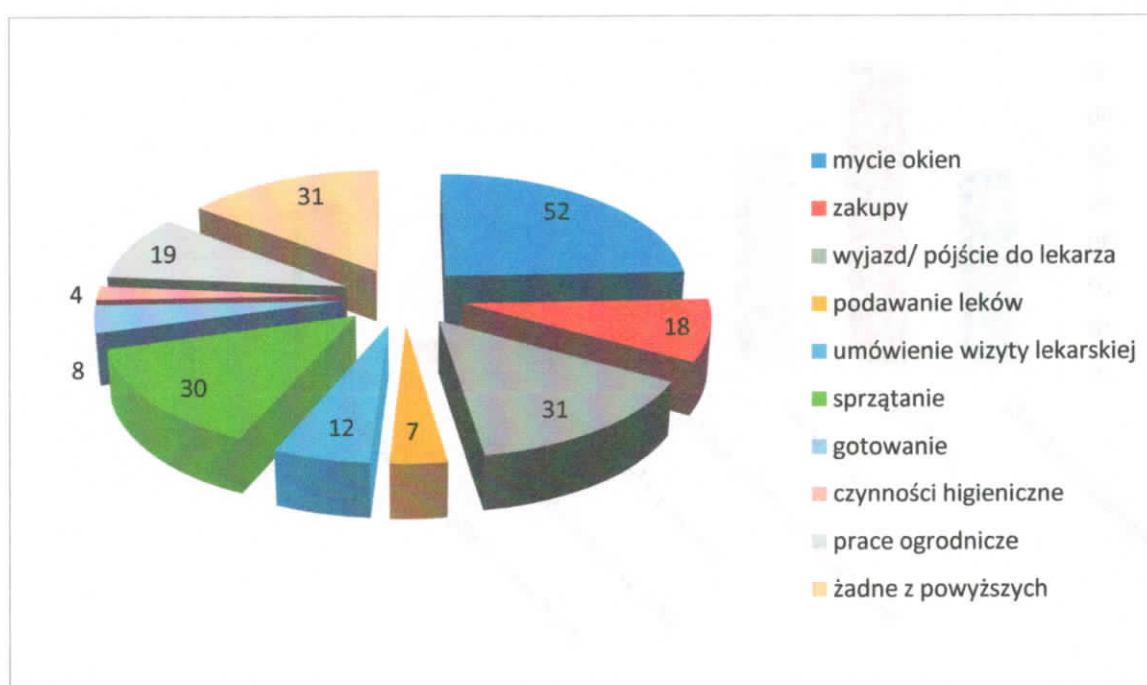
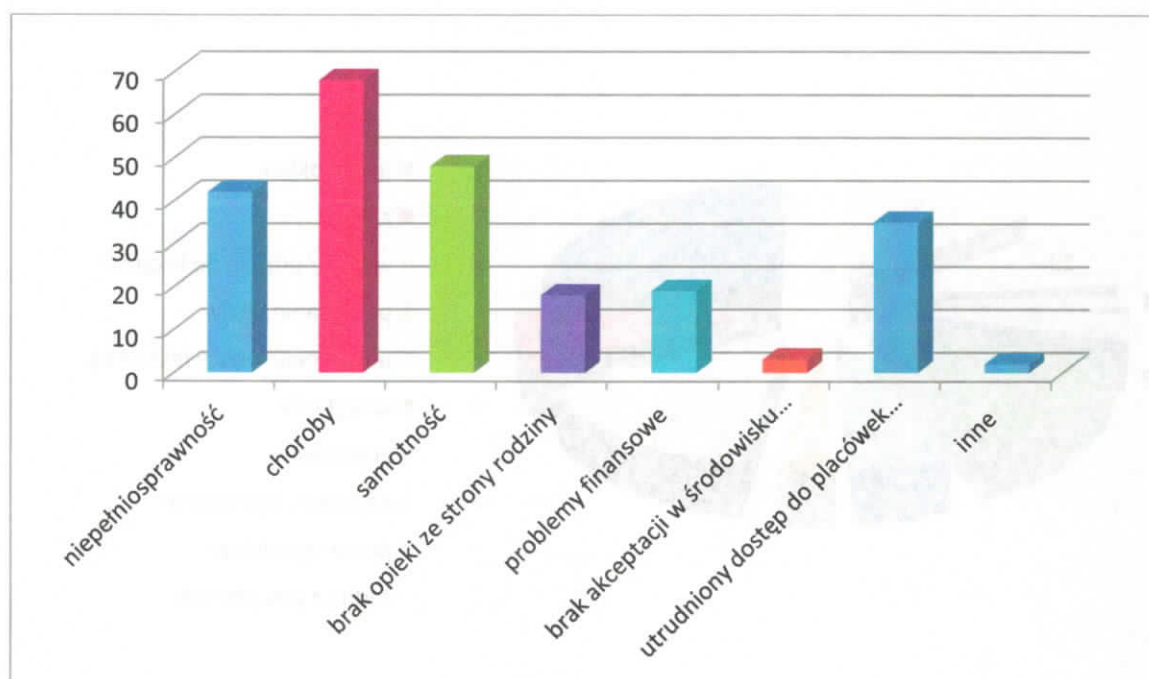

Tabela 11. Charakterystyka problemów osób starszych w życiu codziennym według badanej grupy osób

Trudności	Ilość badanych osób
niepełnosprawność , niesamodzielność	42
choroby	68
samotność	48
brak opieki ze strony rodziny	18
problemy finansowe	19
brak zrozumienia ze strony otoczenia	3
trudności w przemieszczaniu się, dostępie do lekarza, rehabilitacji, itp.	35
Inne	3

Wykres 11. Charakterystyka problemów osób starszych w życiu codziennym

W odpowiedzi na pytanie dotyczące problemów/trudności jakie napotykają w życiu codziennym badane osoby w znaczącej większości wskazywały **problemy związane z chorobą 68 badanych**. Na kolejnym miejscu badani wskazywali trudności związane z **odczuciem przez nich samotności** - 48 osób oraz utrudniony dostęp do placówek medycznych - 35 osób. Kolejnym problemem okazała się niedostateczne zapewnienie opieki ze strony rodziny, tak wskazało 18 badanych. Jako inne problemy dotykające osoby starsze badani seniorzy wymieniali trudną sytuację finansową, brak akceptacji ze strony otoczenia, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, długi termin oczekiwania na zabiegi rehabilitacyjne.

Tabela 12. Wiedza na temat instytucji działających w gminie na rzecz seniorów

Poziom wiedzy	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
TAK	82	82
NIE	18	18

Rys. 12 Charakterystyka badanej grupy dotycząca wiedzy na temat instytucji działających w gminie na rzecz seniorów

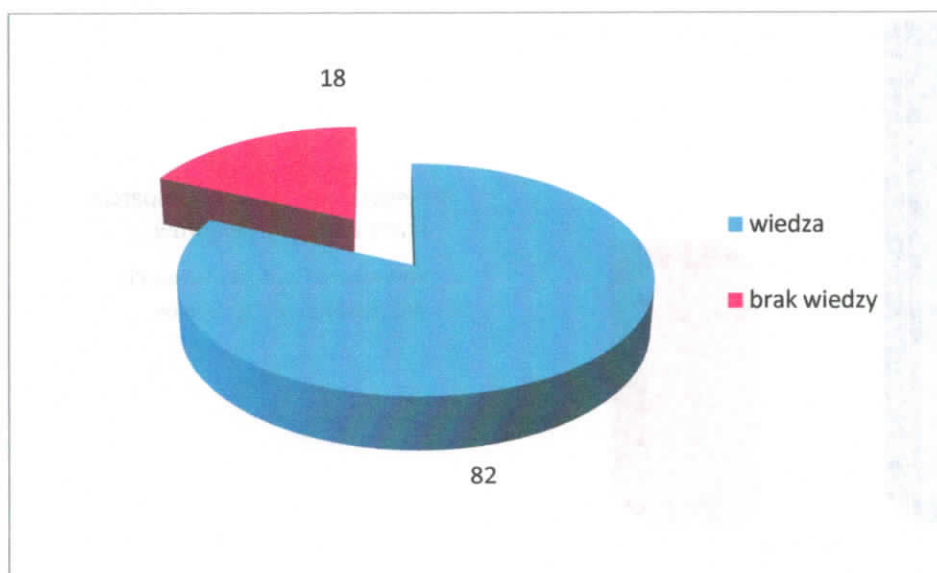

Tabela 13. Korzystanie z oferty wsparcia skierowanej dla seniorów

Korzystanie z oferty wsparcia skierowanej dla seniorów:	Ilość badanych osób	% ilość badanych osób
Tak	65	65
Nie	35	35

Wykres. 13. Charakterystyka korzystania z oferty wsparcia skierowanej dla seniorów

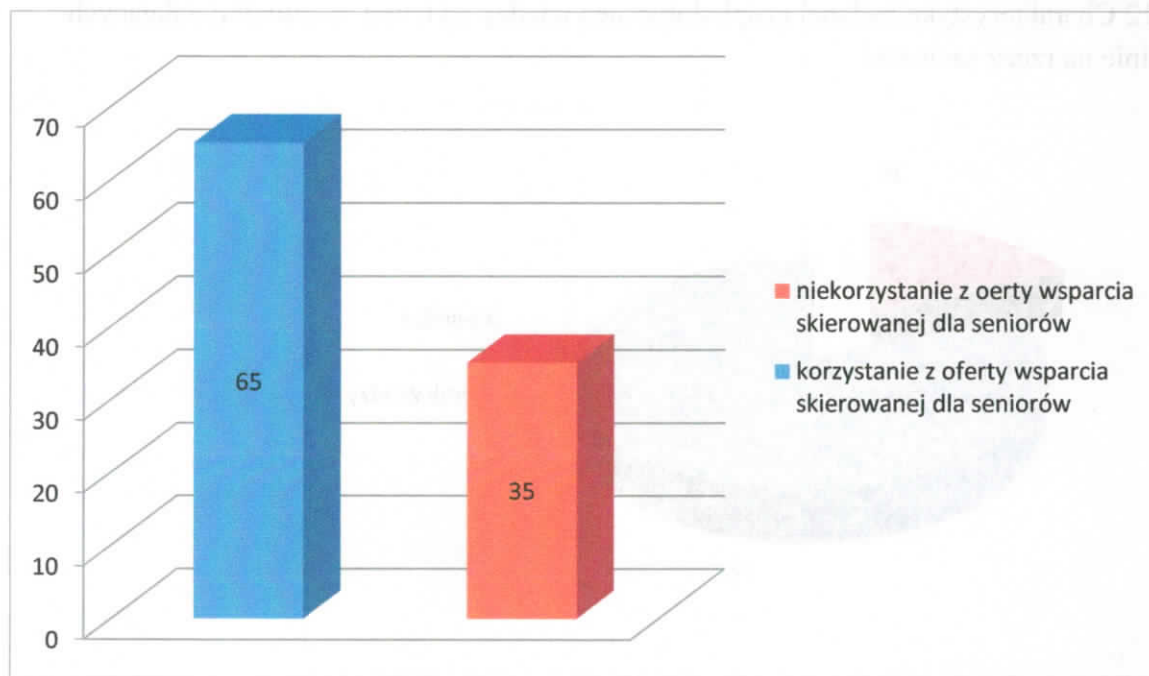

Tabela 14. Korzystanie z oferty wsparcia skierowanej do seniorów w gminie Jędrzejów

Uzyskiwanie wsparcia w formie:	Ilość badanych osób
pomocy finansowej	7
wsparcia rzeczowego	3
„Jędrzejowskiej Karty Seniora”	11
pomocy usługowej w formie usług opiekuńczych	2
Klubu Seniora	15
Dziennego Domu Senior +	20
Uniwersytet III Wieku	18
innych organizacji dla seniorów	5

Rys.14. Procentowa charakterystyka korzystania z form wsparcia skierowanych dla seniorów

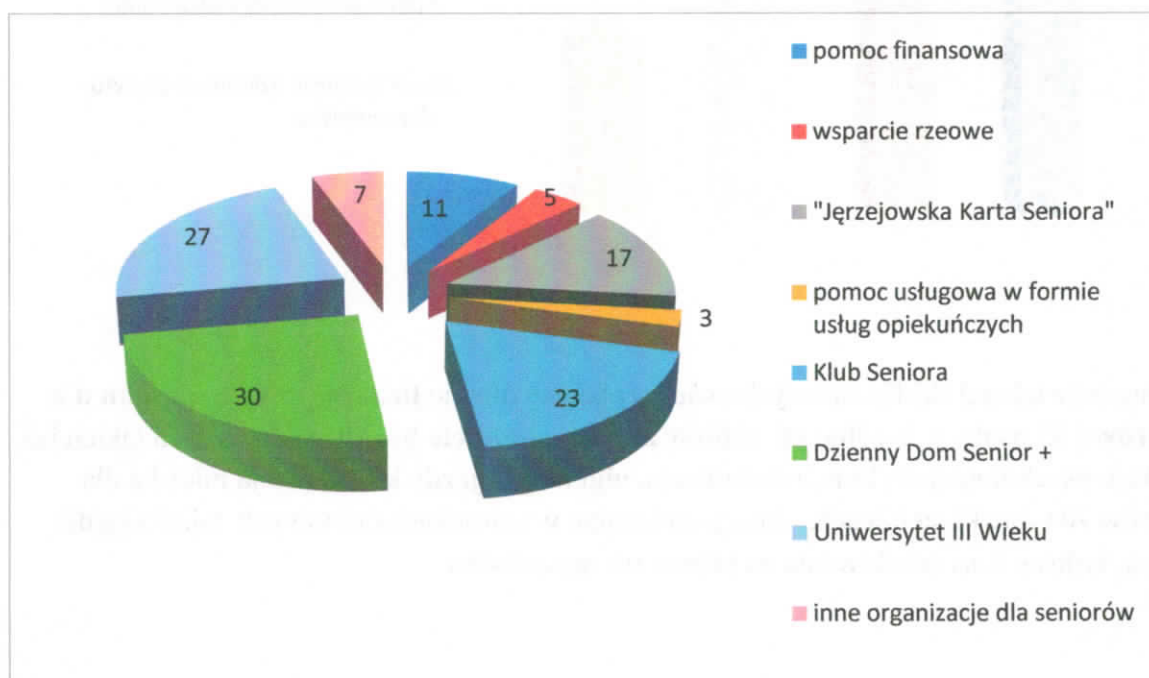
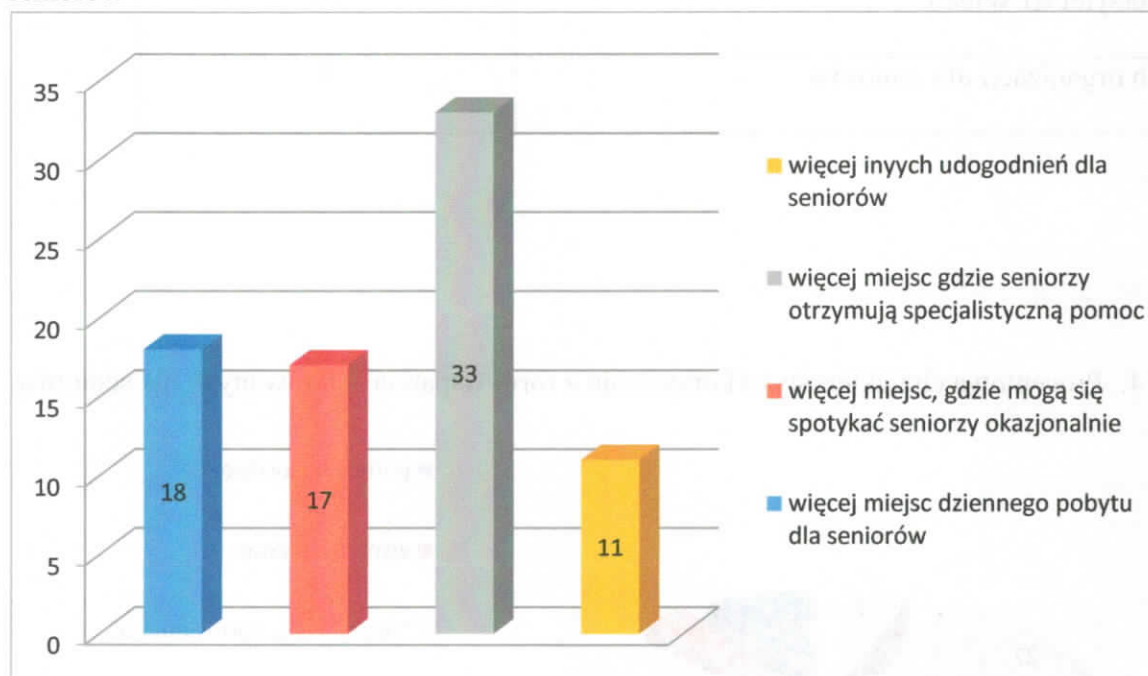

Tabela. 15. Potrzeby seniorów w zakresie modyfikacji obecnej oferty wsparcia skierowanej do seniorów w gminie Jędrzejów

Potrzeby w obecnej ofercie dla seniorów	Ilość badanych osób
więcej miejsc dziennego pobytu dla seniorów	18
więcej miejsc, gdzie mogą się spotykać seniorzy okazjonalnie	17
więcej miejsc gdzie seniorzy otrzymują specjalistyczną pomoc	33
więcej innych udogodnień dla seniorów	11

Wykres. 15. Liczbowy rozkład potrzeb modyfikacji obecnej oferty wsparcia skierowanej dla seniorów

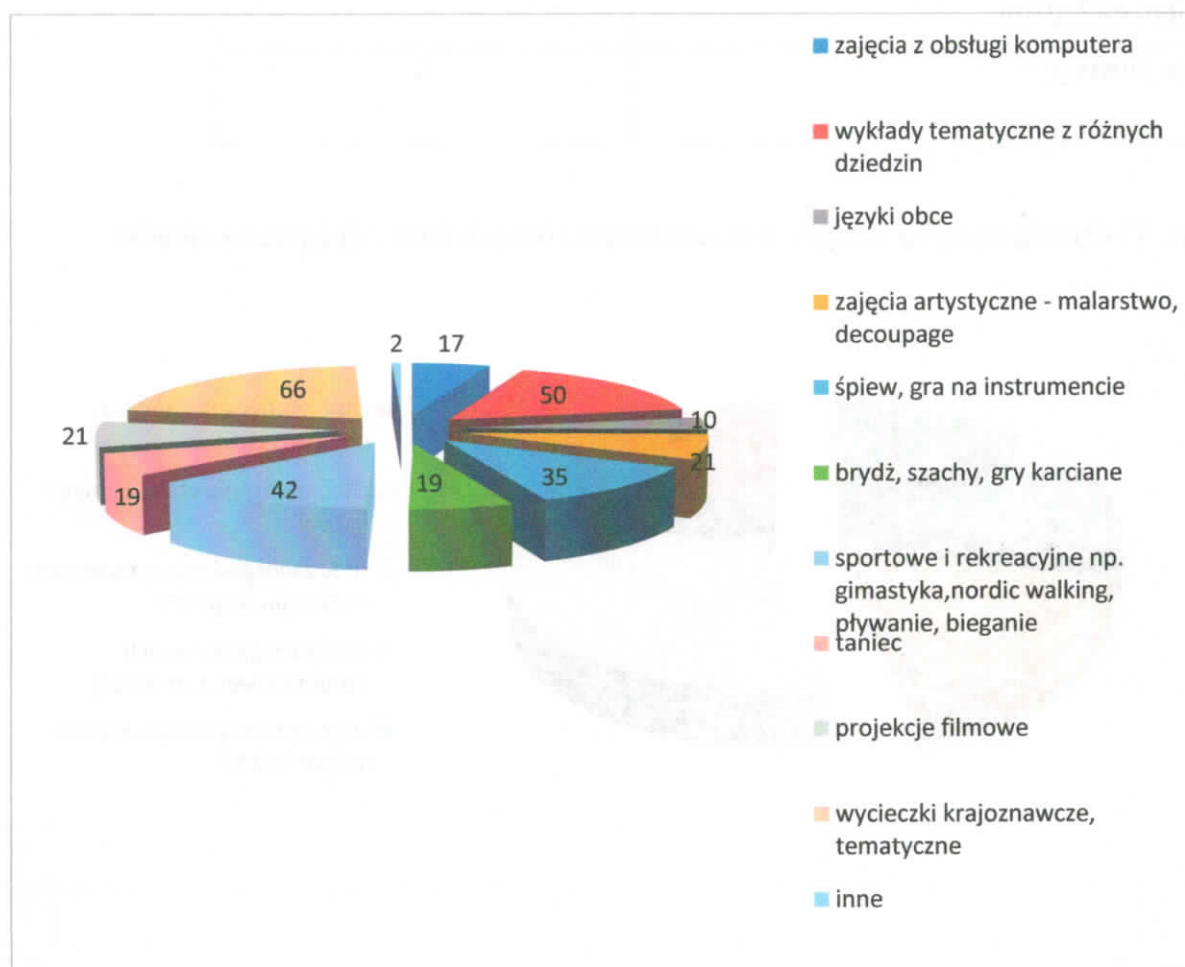

Według największej liczby badanych osób w obecnej ofercie **brakuje miejsc spotkań dla seniorów** (33 osoby). Według 18 **osób w aktualnej ofercie brakuje** udogodnień takich jak: prelekcje psychologiczne, kino, rehabilitacja, ulgi na przejazdy komunikacją miejską dla seniorów 70+, ławki na ulicach, dostęp do lekarza w warunkach domowych, taksówka dla seniora, krótszy czas oczekiwania na pomoc od specjalistów

Tabela.16 Propozycje zajęć tematycznych dla seniorów

Zajęcia tematyczne	Ilość badanych osób
zajęcia z obsługi komputera	17
wykłady tematyczne z różnych dziedzin	50
języki obce	10
zajęcia artystyczne – malarstwo, decoupage	21
śpiew, gra na instrumencie	35
brydż, szachy, gry karciane	19
sportowe i rekreacyjne np. gimnastyka, nordic walking, pływanie, bieganie	42
taniec	19
projekcje filmowe	21
wycieczki krajoznawcze, tematyczne	66
Inne	2

Rys.16 Charakterystyka propozycji zajęć tematycznych dla seniorów

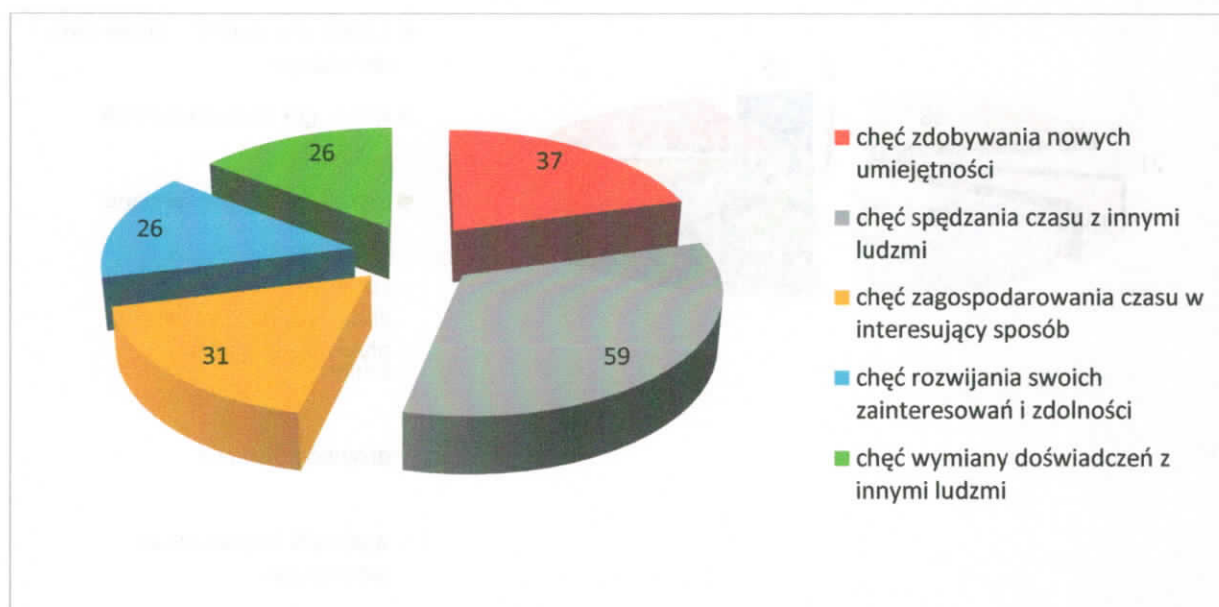

Według badanych osób jako atrakcyjne dla seniorów wskazywali **wycieczki krajoznawcze - 66 osób, wykłady tematyczne z różnych dziedzin -50 osób**, zajęcia sportowe i rekreacyjne np. gimnastyka, nordic walking, pływanie, bieganie (42 respondentów) . 35 badanych osób za atrakcyjne zajęcia dla seniorów uważa śpiew i naukę gry na instrumentach. Seniorzy jako atrakcyjne wskazywali także zajęcia z obsługi komputera, zajęcia artystyczne, malarstwo, decoupage, brydż, szachy, gry karciane, projekcje filmowe, spotkania integracyjne dla wszystkich zorganizowanych grup seniorów na terenie miasta i gminy.

Tabela 17. Motywy poszukiwania przez seniorów różnych form zajęć

Powód poszukiwania różnych form zajęć	Ilość badanych osób
chęć zdobywania nowych umiejętności	37
chęć spędzania czasu z innymi ludźmi	59
chęć zagospodarowania czasu w interesujący sposób	31
chęć rozwijania swoich zainteresowań i zdolności	26
chęć wymiany doświadczeń z innymi ludźmi	26
inne powody	4

Rys. 17 Charakterystyka motywów poszukiwania różnych form zajęć przez seniorów

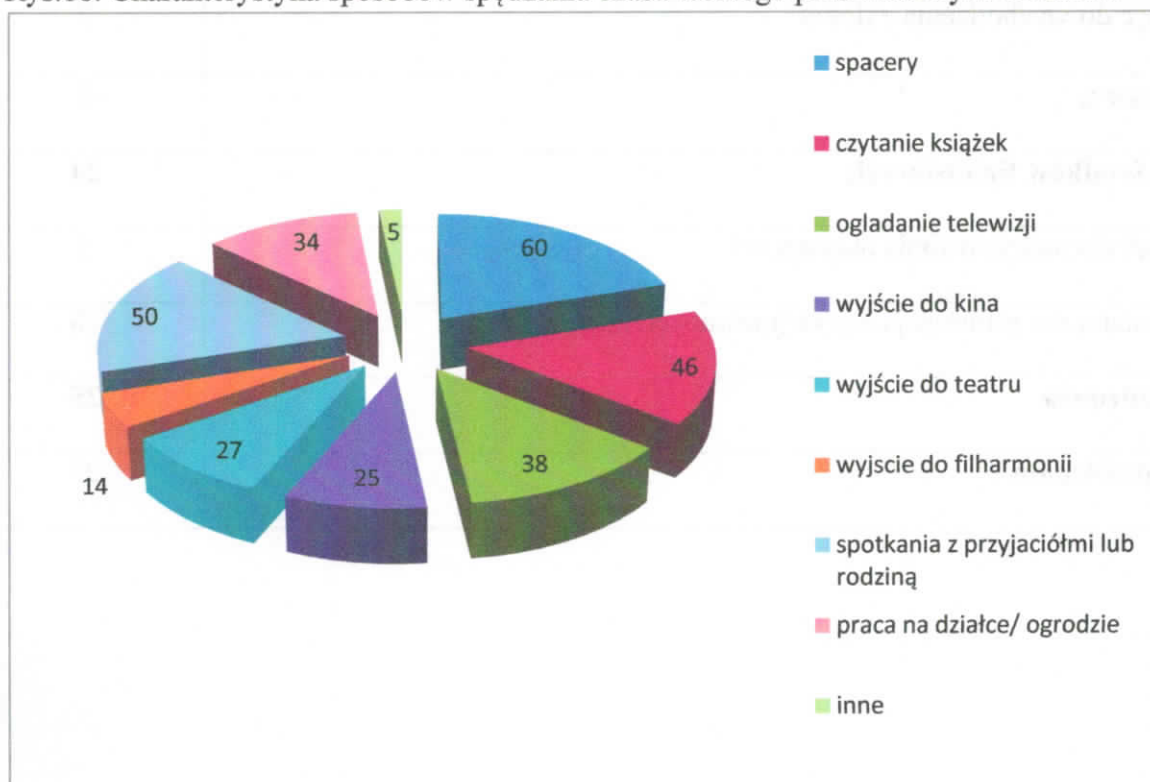

Analiza motywów /powodów, którymi kierowała się badana grupa seniorów w poszukiwaniu dla siebie różnych form zajęć wykazała, że najważniejszym powodem okazała się **chęć spędzania czasu z innymi ludźmi**. Taką chęć zadeklarowało aż **59 badanych**. **Chęć zagospodarowania swojego czasu w interesujący sposób** to przyczyna dla której 31 badanych osób poszukuje dla siebie zajęć. Podobną grupę stanowią osoby, które chciałyby zdobywać nowe umiejętności 37 osób. Chęcią wymiany doświadczeń z innymi ludźmi przy poszukiwaniu dla siebie form zajęć kierowało się 26 osób. Rozwój zainteresowań i rozwój zdolności to ważny powód którym kierowało się 26 osób.

Tabela 18. Sposób spędzania czasu wolnego

Sposoby spędzania czasu wolnego	Ilość badanych osób
spacery	60
czytanie książek	46
oglądanie telewizji	38
wyjście do kina	25
wyjście do teatru	27
wyjście do filharmonii	14
spotkania z przyjaciółmi/ rodziną	50
praca na działce/ ogrodzie	34
inne	5

Rys.18. Charakterystyka sposobów spędzania czasu wolnego przez badanych seniorów

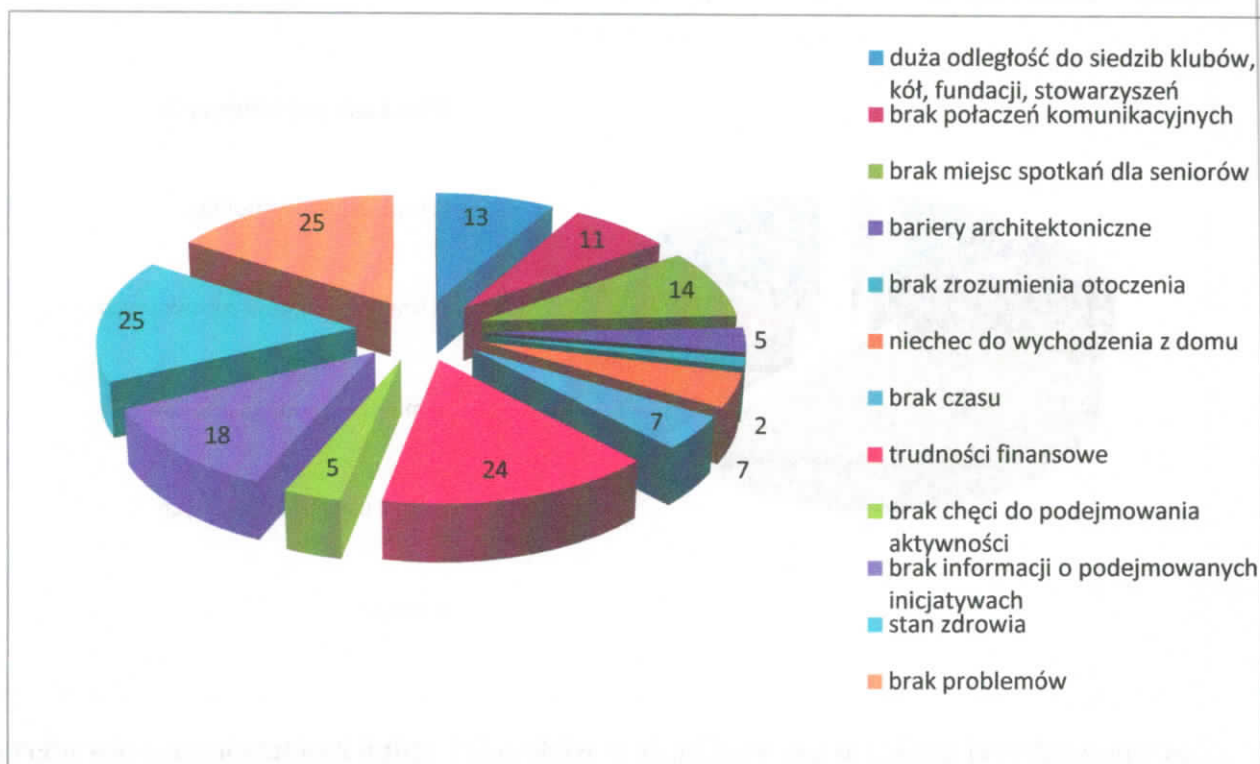
Analiza danych dotyczących sposobów spędzania czasu wolnego przez badaną grupę osób wykazała, że najczęściej osób spędza wolny czas spacerując – **60 osób**, Kolejne **50 osób** deklaruje, że wolnej chwili spotyka się z przyjaciółmi lub rodziną, 46 osób czyta książki a 38 osób badanych jako sposób na spędzanie czasu wolnego podaje oglądanie telewizji. Dużą grupę stanowią także osoby, które spędzają czas aktywnie, poprawiając swoją sprawność fizycznie (praca na działce) – 34 badanych. Znaczna część osób w wolnym czasie chodzą do kina (25 osób), teatru (27 osób). Natomiast 5 osób podaje inne formy spędzania czasu wolnego takie jak: wycieczki turystyczno – krajoznawcze, pływanie, jazda na rowerze.

Tabela 19 Przeszkody w podejmowaniu aktywności w opinii seniorów

Trudności/ przeszkody	Ilość badanych osób
duża odległość od siedzib klubów, kół zainteresowań, fundacji, stowarzyszeń	13
brak odpowiednich połączeń komunikacyjnych	11
brak miejsc spotkań seniorów np. klubu Seniora	14
bariery architektoniczne	5
brak zrozumienia ze strony otoczenia	2
niechęć do wychodzenia z domu	7
brak czasu	7
brak środków finansowych	24
niechęć do podejmowania aktywności	5
niedostateczna informacja o podejmowanych inicjatywach	18
stan zdrowia	25
brak problemów	25

Rys. 19 Charakterystyka przeszkód w podejmowaniu aktywności przez badaną grupę osób

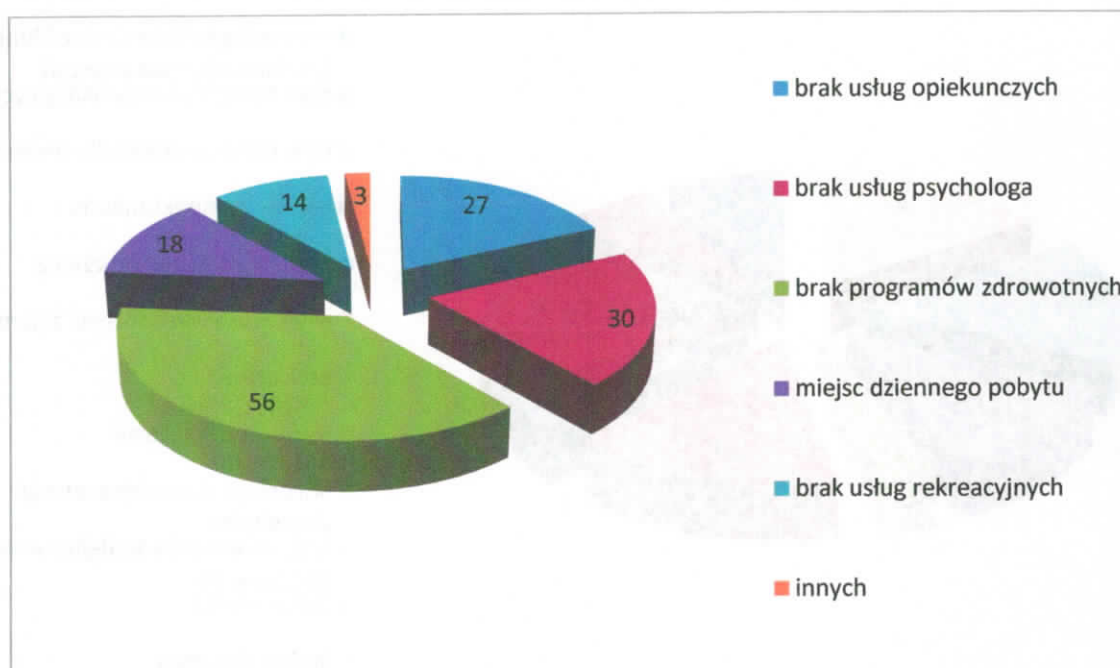

Jako główne problemy w podejmowaniu aktywności przez seniorów respondenci podawali stan zdrowia – **25 badanych seniorów**, brak środków finansowych **24 badanych**, niedostateczna informacja o różnych inicjatywach podejmowanych w gminie- 18 osób niewystarczająca liczba miejsc spotkań dla seniorów np. Klub seniora – 14 osób .

Tabela 20. Deficyt usług – potrzeba rozwoju usług w gminie według badanej grupy seniorów

Potrzeba rozwoju	Ilość badanych osób
programów zdrowotnych (np. badania profilaktyczne, edukacyjne, dostęp do opieki zdrowotnej, specjalistów)	56
usług psychologa	30
usług opiekuńczych (usług wsparcia seniorów)	27
placówek dziennego pobytu (np. klub seniora)	18
usług sportowych/ rekreacyjnych	14
innych	3

Rys. 20 Charakterystyka deficytu usług skierowanych do seniorów w gminie

Z przeprowadzonej analizy ankiet wynika, że w większości opinii badanych seniorów oferta skierowana dla tej grupy społecznej na terenie gminy Jędrzejów zmienia się i rozwija, wymaga jednak nadal rozbudowywania. W obecnej ofercie wg badanej grupy osób istnieje potrzeba rozwoju programów zdrowotnych (np. programów profilaktycznych, edukacyjnych)-tak uważa 60 badanych. W opinii 30 osób nadal utrudniony jest dostęp do usług psychologa. Potrzebę zwiększenia liczby miejsc gdzie seniorzy mogą się spotykać seniorzy- zauważa 18 osób, Jako inne potrzeby usług skierowanych do seniorów respondenci podawali potrzebę propozycji lekcji tańca, powstawania kolejnych ławek do odpoczynku.

Tabela 21. Sfery życia społecznego wykazujące deficyt w stosunku do potrzeb seniorów w opinii badanej grupy

Deficyt	Ilość badanych osób
ochrona zdrowia w ramach NFZ – profilaktyka, edukacja zdrowotna, dostęp do opieki zdrowotnej, specjalistów, rehabilitacji	66
propagowanie zdrowego trybu życia (np. aktywność fizyczna, zasady zdrowego odżywiania	29
opieka społeczna (np. wsparcie dla seniorów i osób chorych)	26
rekreacja ruchowa (np. taniec, basen, spacer)	21
kultura – oferta stała (kino, teatr, biblioteka)	10

możliwość rozwijania zainteresowań	6
relacje międzyludzkie (integracja międzypokoleniowa i radzenie sobie z samotnością)	22
uczestnictwo seniorów w życiu publicznym i politycznym	19

Rys. 21 Charakterystyka deficytu usług skierowanych do seniorów w gminie

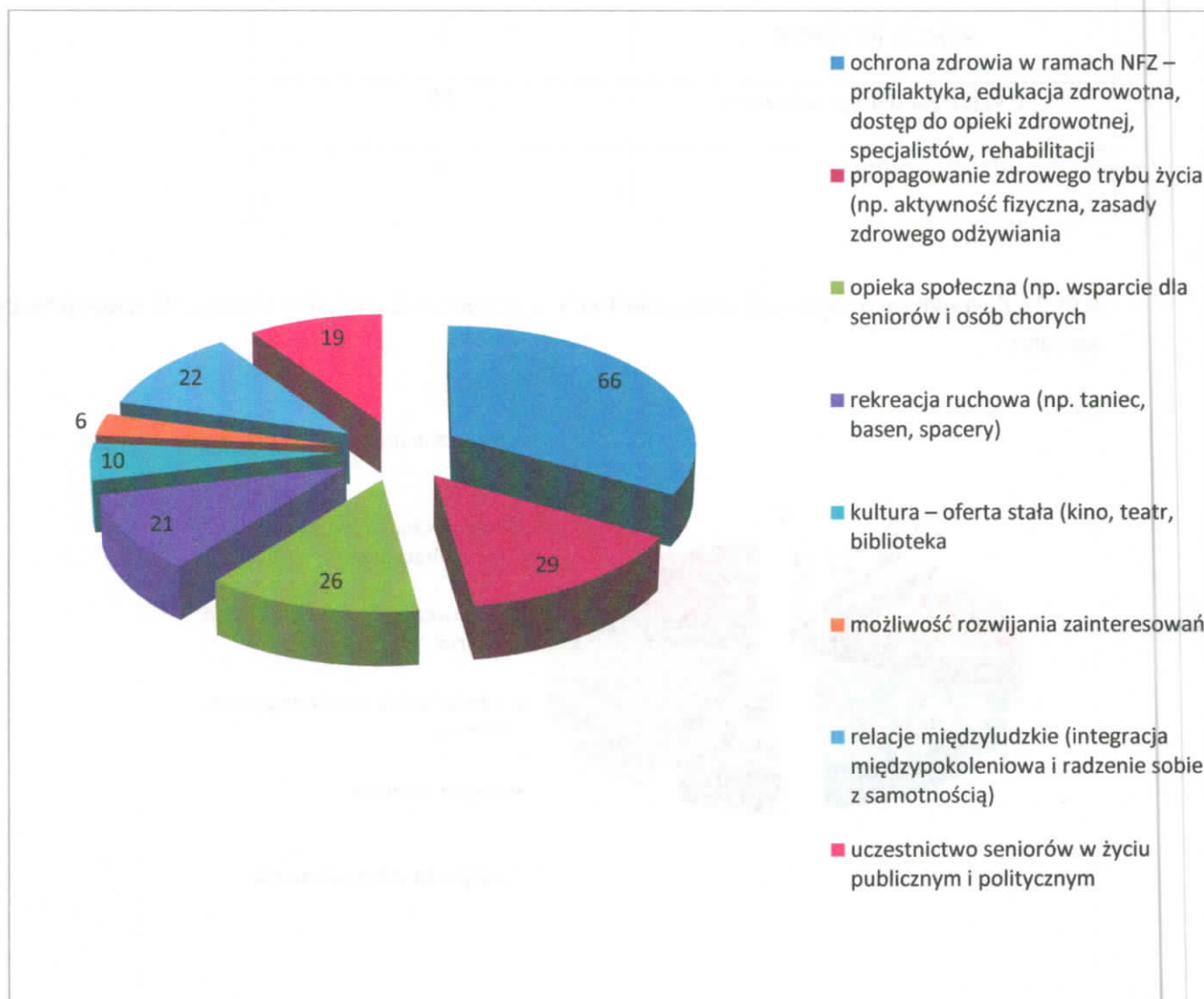
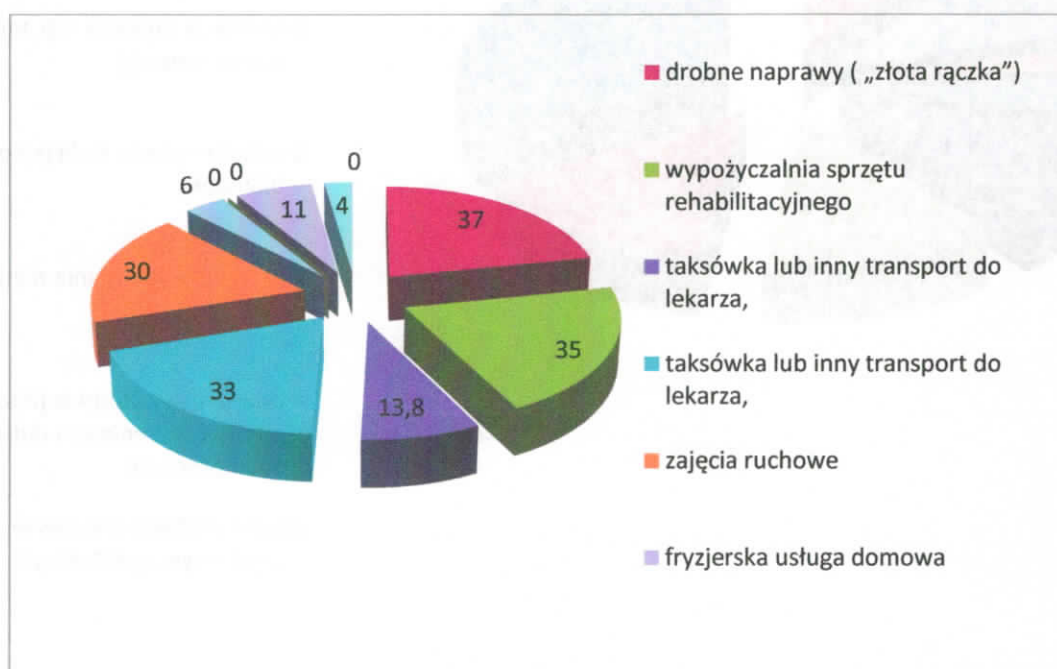

Tabela 22. Propozycje bezpłatnych usług, z których w przyszłości chcieliby skorzystać jędrzejowscy seniorzy

Usługa bezpłatna	Ilość badanych osób
drobne naprawy („złota rączka”)	37
wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego	35
taksówka lub inny transport do lekarza, szpitala, urzędu itp.	33
zajęcia ruchowe	30
zajęcia językowe	6
fryzjerska usługa domowa	11
inne	4

Rys.22 Zestawienie propozycji usług z których w przyszłości chcieliby skorzystać jędrzejowscy seniorzy

Z przeprowadzonej analizy propozycji bezpłatnych usług , z których w przyszłości chcieliby skorzystać jędrzejowscy seniorzy wynika, że największą popularnością wśród badanych osób cieszyła się usługa drobnych napraw „złota rączka”(37 badanych). Na drugim miejscu znalazła się chęć skorzystania z wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego (35 osób). Duże zainteresowanie wzbudziła także usługa taksówki lub innego transportu dla seniora do np. lekarza (33 badanych . Ponadto, badani seniorzy chcieliby w przyszłości skorzystać z bezpłatnych zajęć ruchowych, językowych, nauki tańca, domowej usługi fryzjerskiej, pomocy specjalisty w domu, bezpłatnych przejazdów komunikacja miejską, biletów do kina.

Wnioski dotyczące ankiety diagnostycznej

W okresie maj - czerwiec 2023r. Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie we współpracy z Gminną Radą Seniorów przeprowadził ankietę wśród jędrzejowskich seniorów. Badaniem objęto osoby powyżej 60 r. ż. Rozdysponowano 150 ankiet, z czego wypełnionych wróciło 100 sztuk. Ankieta zawierała 24 pytania, z czego 3 pierwsze pytania stanowiły tzw. „metryczkę” czyli dane dotyczące wieku, płci oraz miejsca zamieszkania. Kolejne 7 pytań dotyczyło charakterystyki funkcjonowania, tj. aktywności zawodowej, stopnia samodzielności oraz sytuacji rodzinnej. Następnie, poruszano kwestie problemów, jakie dotyczą tej grupy wiekowej. W kolejnych pytaniach zapytano respondentów o korzystanie z oferty wsparcia dla seniorów w gminie Jędrzejów. Pięć ostatnich pytań poświęcono problemom seniorów i oczekiwaniom, co do oferty pomocowej. Połowa pytań dawała możliwość udzielenia więcej, niż jednej odpowiedzi.

Po przeliczeniu udzielonych odpowiedzi przeanalizowano zgromadzony materiał, z którego wynika, że wśród badanych dominowały kobiety (ponad 75% badanych). Respondenci oceniali siebie jako osoby samodzielne (ponad 66%). Drugą co do liczebności grupą osób były osoby z częściową niesamodzielnością (prawie 31%). Zdecydowana większość oceniła, że posiada informacje na temat instytucji działających w gminie na rzecz seniorów (tak odpowiedziało 82% badanych). Spośród badanych - 65% (65 osób) korzysta lub korzystało w przeszłości z co najmniej jednej formy wsparcia dla seniorów realizowanej w gminie Jędrzejów. W ocenie analizujących dane z ankiet wskazują, że konieczne jest wzmocnienie informacji i promocji na temat działań proponowanych seniorom – nadal 20% spośród badanych nie miało wystarczającej wiedzy (Informator). Trzeba zmodyfikować kanały i formy przekazu informacji ażeby dotrzeć do jak najszerszej grupy potencjalnych odbiorców. Symptomatyczny jest fakt, że tylko 2/3 ankiet wróciło po wypełnieniu, 1/3 ankiet nie wróciła. Trudno ocenić, czy powodem takiego wyniku była zbyt obszerna/ niejasna treść ankiety, czy też niechęć środowiska do angażowania się w swoje sprawy?

Analizując zagadnienie należy zauważyć, że oferta dla seniorów w gminie Jędrzejów na przestrzeni ostatnich 3 lat dynamicznie się rozwija. W strukturze OPSM iG rozpoczął działalność Dzienny Dom Senior+ (placówka dziennego pobytu), znacznie rozszerzyła się oferta usługowa OPS (usługi opiekuńcze, usługi asystenckie, teleopieka). Zorganizowano także pomoc dla opiekunów osób niepełnosprawnych, niesamodzielnych – tzw. „opieka wytchnieniowa”. Ponadto, zauważalna jest większa aktywność organizacji działających na rzecz seniorów. Głównymi problemami seniorów są: niepełnosprawność, choroby, samotność. Problemy te

wyznaczają potrzeby seniorów. Najczęściej wskazywanymi potrzebami są potrzeby związane z kontaktami społecznymi oraz szeroko pojętą aktywizacją. Pojawiają się też potrzeby związane z ochroną zdrowia i profilaktyką oraz z udogodnieniami w sferze publicznej.

Wskazywano na potrzebę kontaktów z innymi osobami (miejsca spotkań, Klub Seniora), poznawanie nowych miejsc (wycieczki), zajęcia edukacyjne i sportowo-rekreacyjne, lekcje tańca, zajęcia językowe, itp. W opinii respondentów wzmocnienia wymaga sfera ochrony zdrowia seniorów – więcej profilaktyki (programy zdrowotne) i edukacji zdrowotnej, pogadanek i prelekcji o tematyce prozdrowotnej, w tym psychologicznej. Wielu spośród badanych skierowało swoją uwagę na potrzebę rozszerzenia dotychczasowych ulg (ulgi na przejazdy już od 70 r.ż.) oraz wprowadzenia nowych usług – „złota rączka” (drobne naprawy) oraz usługi transportowe dla seniorów.

Wskazywano także na potrzebę większej ilości miejsc służących spotkaniom dla seniorów, więcej miejsc zielonych i ławeczek, gdzie mogą odpocząć.

W badaniu wyłoniła się także grupa kilku osób, która widzi potrzebę tworzenia całodobowych miejsc opieki dla seniorów.

Reasumując, należy stwierdzić, że aktualna oferta wymaga utrzymania oraz rozszerzania w czasie na miarę możliwości organizacyjnych i finansowych. Zgłaszane przez seniorów potrzeby dotyczą kilku obszarów, tj. pomocy społecznej, ochrony zdrowia i kultury.

PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ SENIORÓW W GMINIE JĘDRZEJÓW

	CEL	DZIAŁANIA	REALIZATOR/ PODMIOT PROWADZĄCY	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Aktywizacja i integracja środowisk senioralnych	Organizacja imprez rekreacyjnych i wydarzeń kulturalnych, w tym: - Cykliczny, coroczny Dzień Seniora / Senioralia - spotkania autorskie, wernisaże - projekcje filmów	- Centrum Kultury w Jędrzejowie we współpracy z organizacjami i placówkami senioralnymi	Środki własne w ramach budżetu/ew. pozyskane środki zewnętrzne
2.	Promowanie zdrowego stylu życia	Umożliwienie i zachęcanie seniorów do dbania o sprawność fizyczną, w tym:		
		- Organizacja zajęć sportowych, ruchowych dedykowanych dla seniorów (np. zajęcia sportowe, aerobic, zajęcia na pływalni miejskiej)	Pływalnia miejska, Centrum Kultury w Jędrzejowie, kluby sportowe	Środki własne w ramach budżetu /ew. pozyskane środki zewnętrzne
		- Programy / badania przesiewowe, akcje typu np. „biała niedziela dla seniora” itp.	Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Jędrzejowie,	Programy ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, Ministerstwa Zdrowia, Środki własne w ramach budżetu /ew. pozyskane środki zewnętrzne
		- Poradnictwo, spotkania dla seniorów, np. z psychologiem, dietetykiem, gerontologiem, prawnikiem itp.	j.w oraz Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie	Środki własne w ramach budżetu /ew. pozyskane środki zewnętrzne

3.	Ulgi i zniżki dla seniorów	<p>-Rozwijanie systemu preferencyjnych cen usług dla seniorów, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umożliwienie korzystania z Ogólnopolskiej Karty Seniora poprzez przystąpienie gminy Jędrzejów do Programu Gmina przyjazna seniorom, - realizacja Jędrzejowskiej Karty Seniora, 	Urząd Miejski w Jędrzejowie	Środki własne gminy / Ew. pozyskane środki zewnętrzne,
		- dystrybucja „Kopert życia”,	organizacje senioralne, Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie	w ramach działalności
4.	Rozwój infrastruktury dla seniorów	<p>Utrzymanie istniejącej infrastruktury dla seniorów (Dzienny Dom „Senior+” przy ul. 11 Listopada 81) oraz podejmowanie kroków celem jej rozszerzania, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Klubu Seniora w Jędrzejowie (znalezienie źródła finansowania /koncepcja), -zapewnienie miejsc dla osób starszych i niesamodzielnych w mieszkaniu wspomaganym (ul. Dojazd 1M), 	Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie	Środki własne gminy / ew. pozyskane środki zewnętrzne, w tym z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

		<p>- rozszerzanie istniejących i wprowadzanie nowych udogodnień dla seniorów w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby, w tym np. ławki przy skwerach, przystankach autobusowych, zewnętrznych siłowniach,</p> <p>– zwiększenie dostępności do budynków użyteczności publicznej, w tym podnośnik lub winda przy Urzędzie Miejskim w Jędrzejowie</p>	<p>Zakład Usług Komunalnych w Jędrzejowie, administratorzy budynków</p> <p>Urząd Miejski w Jędrzejowie</p>	<p>Środki własne gminy lub pozyskane środki zewnętrzne np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych</p>
5.	Rozwój usług dla seniorów oraz ich opiekunów	<p>- realizacja i rozwój usług w miejscu zamieszkania dla osób starszych wymagających pomocy, w tym</p> <p>- usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, pomocy</p>		

		<p>sąsiedzkiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - programów „Opieka 75+”, „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” - kontynuowanie nowoczesnych form wsparcia, tj. teleopieki, (opaski bezpieczeństwa), - udzielanie wsparcia opiekunom osób niesamodzielnym, w tym realizacja programu „Opieka wytchnieniowa” oraz <u>pobyty</u> <u>krótkoterminowych</u> w domach pomocy społecznej na czas kiedy opiekun nie może sprawować opieki, - realizacja „Programu rozwoju rodzinnych domów pomocy”- formy wsparcia całodobowego, 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie</p>	<p>Środki krajowe pozyskane na realizację programów, w tym z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej</p>
6.	<p>Opracowanie i wydanie Informatora dla seniorów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie wersji elektronicznej oraz papierowej „Informatora dla seniorów” aktualizowanego corocznie, zawierającego najważniejsze informacje o formach pomocy, ulgach itp., - rozszerzenie strony internetowej Gminnej Rady Seniorów o zakładkę dotyczącą wydarzeń dla seniorów (aktualizowaną na bieżąco według potrzeb) 	<p>Urząd Miejski w Jędrzejowie Gminna Rada Seniorów, Ośrodek Pomocy Społecznej Miasta i Gminy w Jędrzejowie, Gminna Rada Seniorów</p> <p>Administrator strony Gminnej Rady Seniorów</p>	<p>Środki własne podmiotów realizujących, organizacje senioralne</p>